

βασιλικῆς ἀλουργίδος τὴν βαφὴν ὑποδέξονται. Ἐπειδὴν δὲ καταλάβητε τὸν νυμφῶνα τοῦ Πνεύματος, ἐπειδὴν εἰσδράμητε τὴν παστάδα τῆς χάριτος, ἐπειδὴν πλησίον γένησθε τῆς φοβερᾶς ὁμοῦ καὶ ποθεινῆς κολυμβήθρας, ὡς αἰχμάλωτοι προσπέσατε τῷ βασιλεῖ· ρίψατε πάντες [105] ὁμοίως ἐπὶ γόνατα, καὶ τὰς χεῖρας ἀνατείναντες εἰς τὸν οὐρανὸν, ὅπου κάθηται βασιλικῶς ὁ πάντων ἡμῶν βασιλεὺς, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς εὐθύναντες πρὸς τὸν ἀκοίμητον ὀφθαλμὸν, τοιοῦτοις πρὸς τὸν φιλόανθρωπον χρῆσασθε ῥήμασιν· Ἄνοιξον ἡμῖν τὸν ἀμπελιῶνά σου, Κύριε, εἰ καὶ περὶ τὴν ἐνδοκίτην ὥραν ἐφθάσαμεν· μὴ ὀργισθῆς ἡμῖν ὡς βραδύνασιν, Δέσποτα, μηδὲ κλείσῃς εἰς τὰς ἡμετέρας ὄψεις τῆς σῆς φιλοανθρωπίας τὰς θύρας· κατέγνωμεν τῆς φθασίας ἡμῶν ἀργίας, κατέγνωμεν τῆς προλαβούσης ἡμέρας τὴν βραθυμίαν, ἐβλάβημεν παρακούσαντες, ἐζημιώθημεν καθευδῆσαντες, ἐναυαγήσαμεν τερπόμενοι, ἐγυμνώθημεν παίζοντες καὶ παιζόμενοι, ἀπωλόμεθα τοῖς ματαίοις ψυχαγωγούμενοι. Μόλις ἐργηγορήσαμεν, μόλις ἐνήψαμεν, μόλις εὕρημεν τὸ συμφέρον, μόλις ἐφύγομεν τὸν πόλεμον· ἀπεταξάμεθα τῷ πονηρῷ παντελῶς, ἀπεταξάμεθα τοῖς ὀλεθροῖς κακοῖς καὶ τερπνοῖς συσχολάσαι· τῷ Σωτῆρι λοιπὸν συνταττόμεθα, τῷ μόνῳ Θεῷ. Δέξαι τὸ γραμματίον τῆς ἐμολογίας ἡμῶν, ἵνα φοβούμενοι τὸ πρόστιμον, ἐμμένωμεν οἷς καὶ συνειθέμεθα· δέξαι τὸ σύμβολον τῶν πρὸς σὲ συνθηκῶν, ἵνα τὸ σύμβολον αἰσχυρόμενοι, τὸν τρόπον ἡμῶν ἀπερίτρεπτον καθιδρύσωμεν. Οἴκτειρον τοὺς σοὺς δούλους, τοὺς αἰχμαλώτους, καὶ γυμνοὺς, καὶ νεκροὺς· ἀπόδος ἡμῖν τὴν ἀρχαίαν συγγένειαν· ἐνδυσσον οὗς ὁ διάβολος ἀπεγύμνωσεν· χρίσον ἡμᾶς τῷ ἐλαίῳ τῆς ἀγίας σου χρίσεως· ἵνα μὴ βλαθῶμεν ἐὰν πάλιν δηθῶμεν ἢ ὑπὸ τοῦ ἠφρευς. Θέλομεν ἐργάσασθαι τὰς σὰς ἐντολάς, θέλομεν εὐρεθῆναι τοῦ ἀμπελωνος ἐντός, θέλομεν ὡς ἐγγιζόντες σοὶ χρηματίζεσθαι ἐργάται· ἐζήσαμεν πάσας ἡμῶν τὰς ἡμέρας

^a Verba εἰάν πάλιν δηθῶμεν non habet Savil., neque legit Interpres. Ed. t.

κακῶς· θέλομεν ζῆσαι τὰς ὑπολοιπούς καλῶς. Θέλοισ ὡς πόρνοις συγχωρῆσαι. Συγχώρησον. Θέλοισ ὡς τελώναις περιποιήσασθαι· θέλοισ ὡς ληστὰς φιλοανθρωπεύσασθαι· θέλοισ ὡς διώκτας περισῶσαι· περισῶσον, ὡς θέλεις· ἐλέησον μετανοοῦντας, οἷς ἐμακροθύμησαι· ἐξαμαρτάνουσιν· ἐλέησον προσπίπτοντας, οὗς καὶ ἀπολακτίζοντας ἰκτεῖρες· ἐλέησον καθικετεύοντας, οὗς ὑβρίζοντας ἔφερες. Ἄνοιξον ἡμῖν τοῖς χειμαζομένοις τὸν τῆς κολυμβήθρας λιμένα· ἄνοιξον ἡμῖν τοῖς τετραυματισμένοις τὸ ἀνώδυον ἱατρεῖον· ἄνοιξον τοῖς παλαιωθεῖσιν τὸ ἀλυπον χωνευτήριον· ἄνοιξον τοῖς χρεωστοῦσιν θάνατον τὸν ἀκίνδυνον τάφον· ἄνοιξον ἡμῖν τῆς τριημέρου σου νεκρώσεως τὸ ζωτφόρον ἐκτύπωμα· ἄνοιξον ἡμῖν τῆς παλιγγενεσίας τὴν παρθένον γαστέρα· ἄνοιξον ἡμῖν τῆς υἰοθεσίας τὴν ἀφθαρτον μητέρα· ἄνοιξον ἡμῖν τῆς ἀθανασίας τὴν πύλην· ἄνοιξον ἡμῖν τὴν θύραν τῶν οὐρανῶν· ὅτι σὺ εἶπας, Κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν. Ἄπερ εἶπας, ἀληθεῖς πλήρωσον· ἄπερ ἐλάλησας, ὡς ἀψευδῆς ἐπιτέλεσον. Πιστεύομεν, ὅτι δύνασαι πάντα ποιῆσαι· πιστεύομεν, ὅτι δύνασαι τῶν ἀμαρτημάτων ἡμῶν ἀποπλῦσαι τὸν βόρβορον· πιστεύομεν, ὅτι δύνασαι διὰ Πνεύματος καὶ ὕδατος ἀναγεννησαι τοὺς ἐν ἀμνηστίας γηράσαντας· πιστεύομεν, ὅτι δύνασαι τὴν ξένην λοχείαν ἐργάσασθαι· πιστεύομεν, ὅτι δύνασαι γυναῖκας καὶ βρέφη καὶ νέους καὶ ἀνδρας καὶ γέροντας ἐκ τῶν ὕδατων νεοπλάστους ἀναγαγεῖν ὡς ἀρτίτοκα βρέφη· πιστεύομεν, ὅτι δύνασαι τοῖς ὕδασι ἀποπνίξαι τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν, καθάπερ τὸν Φαραῶ καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ πᾶσαν κατέκλυσαι· πιστεύομεν, ὅτι δύνασαι σωτηρίαν ὁδὸν ἐξευρεῖν, ὡς ποτε τοῖς Ἰσραηλίταις ἐδημιούργησαι· ὁδὸν ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης· πιστεύομεν, ὅτι δύνασαι τοσαῦτα, ὅσα καὶ θέλεις· Ταῦτα λέγοντες πρὸς τὸν Κύριον ἐπιμείνατε, ἵνα εἶπῃ καὶ πρὸς ὑμᾶς ὁ Σωτῆρ· Πιστεύετε, ὅτι δύναμαι τοῦτο ποιῆσαι; Κατὰ τὴν πίστιν ὑμῶν γενηθήτω ὑμῖν. Αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

MONITUM

[106] Hanc quoque homiliam putavit idem ipse qui supra, esse Severiani Gabalorum episcopi: et fortasse non injuria. Est quippe stylus Severiani homiliis admodum affinis: eloquentia omnino ferrea, ut de Severiano loquens ait Savilius. Omnia salebrosa, sive inventionem spectes, sive figuras et tropos.

[106] Εἰς τὴν παραβολὴν περὶ συκῆς, ὁμιλία.

α'. Ὄφθαλμὸς μὲν ὀρῶν ἢ δένδρον ἀνθοφόρον, ἢ πηγὴν ὑδροτόχον, ὑπ' αὐτῆς τῆς θεᾶς ἔλκεται, καὶ τὸν τῆς καρδίας νοῦν μεταστρέφει ἐκεῖ. Ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἀκούων ^a διὰ λόγων πράξεις καὶ ἱστορίας, πρὸς ἐκεῖνας τὴν διάνοιαν ἀνατείνει, ὡς εἶναι τὸν τοιοῦτον τῷ μὲν σώματι ἐν τῷδε τῷ τόπῳ, τῇ δὲ διανοίᾳ ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ ^b, ἐνθα ὁ λόγος τῆς ἱστορίας διαστρέφει τὸ πρᾶγμα. Τοιοῦτόν τι καὶ ἐμοὶ συμβέβηκεν, ἀγαπητοί. Ἄκουσας γὰρ τοῦ εὐαγγελιστοῦ διηγουμένου τὰ ἐν Βηθανίᾳ κατὰ τὴν συκῆν γεγονότα πράγματα ^c, ὧδε μὲν εἶμι τῷ σώματι· τῇ δὲ διανοίᾳ ἐμαυτὴν εἶναι ἐκεῖ φαντάζομαι· καὶ οἶομαι· νῦν ἀκολουθεῖν τῷ Δεσπότη Ἰησοῦ, καὶ ὄρᾳν τὴν συκῆν πρὸ μὲν τοῦ Δεσποτικοῦ προστάγματος ἀνθηρὰν καὶ κατάκομον, μετὰ δὲ τῆ Κυριακῶν προστάγματι στυγερὰν καὶ κατάξηρον. Πρωῖας γὰρ, φησὶν, ἐπανάγων ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν πόλιν, ἐπεινάσεν. Καὶ ἰδὼν συκῆν, ἦλθεν ἐπ' αὐτήν, καὶ οὐδὲν εἶρεν ἐν αὐτῇ εἰ μὴ φύλλα μόνον· καὶ λέγει αὐτῇ· Μηκέτι ἐκ σοῦ καρπὸς γένηται εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ εὐθὺς

^a Savil. οὗς ἀκούων. ^b Savil. omittit ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ. ^c Savil. Τοιοῦτόν τι καὶ νῦν ἐμοὶ σ. ὡς α. γ., ἀκούοντι τοῦ Εὐαγγελίου δ. τ. ἐν Β. ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ τὰ κ. τ. σ. γ. πράγματα.

ἐξηράνθη. Τοῦτο γὰρ ἀρτίως ἡμῖν ^d ὑπανεγνώσθη. Ἐκπλήττει με τὸ θαῦμα· μεμέρισται μοι ἡ διάνοια. Ὅταν γὰρ βουλευθῶ τὸ πρᾶγμα τῆς ἱστορίας διηγήσασθαι, εὐθέως μετὰ τῆς ἱστορίας τὰ θαύματα πρὸς αὐτὰ ἐπισπᾶται ^e. Καὶ ὡς περὶ ὅποταν ἴδῃ τις στάμνον χρυσοῦν ἔχουσαν ἐνδοθεν λίθους τιμίους, φέροντας ἐν ἑαυτοῖς ^f γεγραμμένα μυστήρια, θέλει μὲν ὄρᾳν τὴν στάμνον διὰ τὴν τοῦ εἶδους στυλιδιότητα, ἀνθέλκεται δὲ ὑπὸ τῶν ἐνδοθεν λίθων· σπεύδει γὰρ καὶ τὸ τῶν λίθων περιθρῆσαι κάλλος, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ γεγραμμένα ^g μυστήρια γινῶναι· ὡσαύτως καὶ ὁρῶν μὲν τὴν τοῦ γράμματος ἱστορίαν λαμπρὰν καὶ περικαλλῆ τυγχάνουσαν, ἐκεῖ κατέχομαι τὸν νοῦν· ἀνθέλκομαι δὲ πάλιν ὑπὸ τῆς τοῦ πνεύματος θεωρίας, μείζονά μοι τῆς ἱστορίας ἐπαγγελλομένης δεικνύειν τὰ θαύματα. Πρωῖας γὰρ, φησὶν, ἐπανάγων ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν πόλιν, ἐπεινάσεν. Ὡς ἀνεκφράστου καὶ ἀνεκδιηγήτου μυστηρίου! Ἐπεινάσεν ὁ τρέφων πᾶσαν τὴν οἰκουμένην· ἐπεινάσεν ὁ ἐκ πέντε ἄρτων πεντάκις χιλίους εἰς κόρον ἐκθρέψας· ἐπεινάσεν ὁ ἐκ πηλοῦ

^d Savil. ὑμῖν. ^e Unus εὐθέως με ταράττει τὰ τῆς ἱστορίας θαύματα. Πρὸς αὐτὰ ἐπίσταμαι. ^f Tres mss. ἐν αὐτῇ. ^g Savil. ἐν αὐτοῖς ἐγγεγραμμένα.

tingantur. Postquam autem ad thalamum Spiritus perveneritis; postquam in sponsale gratiæ conclave irrepsistis; postquam prope tremendam simul et ex-jetendam baptismi piscinam constiteritis, velut captivi coram rege procideritis, omnes simul in genua vos projicite, ac manibus in cælum sublatis, ubi regio more considet Rex omnium nostrum, oculisque in in-somnem illum oculum directis, hujusmodi verbis apud Dominum benignum utimini: *Aperi nobis veniam tuam, Domine, tametsi nos circa undecimam horam advenimus: ne succenseas nobis, ut qui tardi fuimus, Domine, neque ad conspectum nostrum, humanitatis tuæ januas claudas: præcedentem nostram negligentiam damnamus, præteriti temporis pigritiam damnamus: quod non paruerimus, læsi sumus; quod dormierimus, damnum fecimus: dum oblectamur, naufragium sumus passi; spoliati sumus, dum ludimus ac deludimur; perimus, dum rebus vanis animum recreamus. Vix tandem evigilavimus, vix torporem excussimus, vix quod expediebat invenimus, vix bellum effugimus: renuntiavimus penitus maligno, renuntiavimus perniciosis malis et otiosis deliciis: Salvatori deinceps nos adjungimus, soli Deo. Excipe confessionis nostræ libellum, ut præfinitam multam reformidantes, ea quæ pacti sumus observemus; excipe tecum initorum pactorum pignus ac tesseram, ut pudore cogente, mores constantes et inmutabiles instituanus. Miserere servorum tuorum captivorum, et nudorum, et mortuorum; pristinam illam cognationem nobis restitue; quos denudavit diabolus, vesti; oleo nos unctionis tuæ sanctæ inunge, ne a serpente lædamur. Volumus tua mandata peragere, volumus intra vineam reperiri, volumus ut appropinquantes tibi degere operarii: toto vitæ nostræ tempore male viximus: volumus quod reliquum est bene vivendo traducere. Placeat tibi tamquam fornicatoribus igno-*

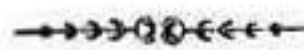
*scere. Ignosce. Placeat tamquam publicanos servare; placeat tamquam latrones benigne tractare; placeat tamquam persecutores salvare; salva, ut placet; miserere poenitentium, quos patienter tulisti peccantes; miserere ad genua procumbentium, quos etiam recalcitrautes miseratus es; miserere supplicantium, quos contumeliam inferentes tolerasti. Aperi nobis tempestate jactatis sacri portum lavaeri; aperi nobis vulneratis dolores abigentem medici officinam; aperi inveteratis expertem molestiæ conflatoriæ fornacem; aperi mortis reis periculo vacans sepulcrum; aperi nobis vitam afferentem triduanæ tuæ necis effugiem; aperi nobis regenerationis virginem ventrem; aperi nobis adoptionis matrem incorruptam; aperi nobis immortalitatis januam; aperi nobis cælorum portam, quandoquidem tu dixisti: *Pulsate, et aperietur vobis* (Matth. 7. 7). Quæ dixisti, veritate adimple; quæ loquutus es, ut qui mentiri non potes, perface. Credimus omnia te facere posse; credimus posse te peccatorum nostrorum cœnum ablucere; credimus posse te eos, qui in peccatis consenuerint, per Spiritum et aquam regenerare; credimus te mirabile illud puerperium posse perficere; credimus posse te mulieres et infantes et juvenes et viros et senes ex aquis recens formatos, quasi modo genitos infantes educere; credimus posse te peccata nostra aquis suffocare, quemadmodum Pharaonem totumque ipsius exercitum submersisti; credimus posse te viam salutis adinvenire, quemadmodum Israelitis quondam in maris medio viam stravisti; credimus tam multa te posse, quam multa vis. His ita Dominum compellantes perseverate, ut vos etiam Salvator sic alloquatur: *Creditis quia hoc possum facere? Secundum fidem vestram fiat vobis* (Id. 9. 29). Ipsi gloria in sæcula sæculorum. Amen.*

AD HOMILIAM DE FICU AREFACTA.

Attamen Severiani esse affirmare non ausim. Hoc unum fidenter dicam, esse hanc eloquentiam Chrysostomi eloquentiæ ex diametro oppositam.

Interpretatio Latina est Frontonis Ducaei, quam quibusdam in locis emendavimus.

IN PARABOLAM DE FICU, HOMILIA (a).

1. Cum vel floridam arborem, vel fontem aquis scaturientem cernit oculus, ipso aspectu pellicitur, et illuc animi sensum convertit. Pari quoque ratione is, qui facta et historias verbis expositas audit, ad eas mentem intendit: sic ut talis sit corpore quidem hoc in loco, mente vero illo in loco ad quem historiæ narratio rem traducit. Tale mihi quiddam evenit, dilectissimi. Dum enim res eas, quæ in Bethania circa ficum acciderunt, audio evangelistam narrantem, hic quidem sum corpore, mente vero meipsum imaginor illic esse: meque nunc arbitror Dominum Jesum sequi, ac ficum videre, ante jussum quidem Domini, floridam atque frondentem, post jussum autem ejus, horribilem et arentem. *Mane siquidem, inquit, revertens Jesus in civitatem, esuriit. Et videns ficum, venit ad eam, et nihil invenit in ea nisi folia tantum; et ait illi: Numquam ex te fructus nascatur in sempiternum; et subito arefacta est* (Matth. 21. 18. 19). Hoc enim paulo ante nobis¹ recitatum est. Obstupescit me mi-

raculum: varias in partes mens mea distrahitur. Cum enim historiæ factum narrare instituo, continuo cum historia miracula ad se trahunt. Et quemadmodum cum urnam anream pretiosos continentem lapillos quis conspexerit, in quibus arcana depicta fuerint, cernere quidem urnam desiderat propter formæ splendorem, sed ab iis qui sunt intus lapillis in diversum trahitur, et lapillorum pulchritudinem et arcana depicta in ea spectare festinat: pari ratione videns ego quoque splendidam quidem ac perelegantem historiæ literam esse, illic mente detineor; sed in diversum rursus trahor a spiritus intelligentia, quæ historia majora se mihi ostensuram miracula pollicetur. *Mane siquidem, inquit, revertens Jesus in civitatem, esuriit. O mysterium ineffabile atque inenarrabile! Esuriit ille, qui universum orbem terrarum alit: esuriit ille, qui ex quinque panibus quinque hominum millia ad satietatem enutrivit: esuriit ille, qui viventes oculos e luto fabricatus est: esuriit ille, qui in fluctibus maris inambulavit, nec in aquam pedes immersit: esuriit ille, qui solo mentis jussu aquam in vinum convertit: esuriit ille, qui e corporibus animas extraxit, et rur-*

¹ Savil. legit, vobis.

(a) Collata cum tribus Codicibus et Savil.

sus eas in suas redes verbo introduxit. Et quomodo, inquit Isaias, *Deus æternus non esuriet, neque laborabit* (Isai. 40. 28)? Christum autem Deum esse civis nique manifestum est, qui Scripturæ credit dicenti: *In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum* (Joan. 1. 1). Quomodo igitur esuriit Deus? Esuriit forma servi; quinque autem millia, quæ in ipso erat Domini voluntas enutrivit. Venit ad ficum homo qui cernebatur; at erat ubique ea, quæ in ipso divinitas intelligebatur. Vidit infructuosam ficum ut homo, verbo illam arefecit ut Deus. Dixit: *Numquam ex te fructus nascatur in sempiternum; et factum consequutum est dictum, statimque ficus arefacta est.* Dictum erat humanum, factum autem divinum. Sed multa nobis disquisitione opus est, dilectissimi, ad spiritualem ficus intelligentiam eruendam, quæ apud multos quidem exposita est, ut mihi quidem videtur, minus accurate: verumtamen eorum qui præcesserunt lucubrationes vobis dicam, tum quæ a nobis strenue elaborata sunt proferemus. Est enim captu difficilis quæ in historia literæ est sita sententia, atque in recessu abditum continet mysterii fulgorem. Quid enim necessarium erat verbo ficum areferri, ac non verbo potius frugiferam fieri? Quando is, qui eam dicto arefecit, potuit etiam secundam dicto reddere. Quid vero etiam peccavit ficus, dicit aliquis, cum tempus ejus non esset, dicente Marco evangelista (Cap. 11. 13), tum temporis hyemem fuisse? Quod si non aliquid sit in ipsa mysterium supra hominem adimpletum, uno modo laudandus, altero vero reprehendendus Dominus reperietur; laudandus quidem quod eam verbo arefecerit, reprehendendus autem quod immerito illi maledixerit. Verumtamen deinceps intelligendum est, dilectissimi, cujusnam imaginem gereret ficus: neque enim fuit quidquam eorum quæ a Christo gerebantur¹, quod mysterio vacaret. In universum, nullum ab ipso patratum est opus quod non admodum fructuosum esset: nihil quod veritatem non clamaret: nihil quod ad celestium rerum susceptionem animum non excitaret. Multi ex interpretibus ficum istam Judæorum synagogæ assimilant esse dixerunt, ad quam venit Dominus, inquit, fructum in ea fidei quærens: neque invenit nisi prophetarum ac legis sermonibus quasi foliis comantem: quapropter et arefecit, dicens: *Numquam ex te fructus nascatur in æternum.* Ego vero huic expositioni contradicere conabor, dilecti: non enim ea est vera et exacta significatio. Quomodo namque maledixisset Dominus, qui dicit: *Benedicite, et nolite maledicere* (Rom. 12. 14)? quomodo autem synagogæ maledixisset et eam arefecisset, qui dicit: *Non venit Filius hominis perdere, sed quærere et salvum facere quod perierat* (Luc. 9. 56. et 19. 10)? Quod si quis adhuc contradicat et contendat, Judæorum synagogæ assimilantem esse ficum, respondeat quo pacto ab radice arefacta synagoga talem fructuosum ramum suavissimum Paulum germinavit. Multos vero etiam alios ex synagoga Judæorum conversos novimus: nam et Stephanus, qui lapidatus est a Judæis, ex illa erat synagoga, et Aquila et Priscilla multique alii, quorum enumerationem nominum propter dictionum multitudinem commemorare jam nolumus. Porro non prorsus Deum repulisse populum Judæorum testetur mihi Paulus dicens: *Dico ergo: Numquid Deus prorsus repulit populum suum? Absit: nam et ego Israelita sum, ex semine Abraham, de tribu Benjamin. Non repulit Deus plebem suam* (Rom. 11. 1. 2). Sed et populo illi salutem in novissimis diebus pollicetur, dum ait: *Cum autem plenitudo gentium intraverit, tunc omnis Israel salvus fiet* (Ibid. v. 25. 26). Si enim inimici Dei facti sunt Judæi, propter nos facti sunt, ut nos propter incredulitatem illorum misericordiam consequamur, ut testatur Paulus, cum ait: *Secundum evangelium quidem, inimici propter nos; secundum electionem autem carissimi, propter patres: sine pos-*

*nitentia enim sunt dona et vocatio sancta*¹ (Rom. 11. 28. 29). Quærendum est ergo, dilecti, cujusnam rei figuram et imaginem præ se ferrent ea, quæ de ficu narrata sunt. Verumtamen si recordatus fueris tu, Adam, quo tempore in paradiso denudatus es, cujusnam arboris sumptis frondibus et consutis amictum tibi contexueris, videbis quo pacto jure folia arefecerit. Num enim, quæso, sumptis foliis ficus tuam ignominiam occultabas? Venit igitur Christus, et florentem in te ficum ignominie velamen verbo arefecit: sustulit paupertatem tuam, et tibi divitias est largitus: sustulit ignominie tuæ velamina, et tibi niveo colore splendentem stolam ex aqua et Spiritu contextam largitus est: arefecit ficulneæ folia, et restituit tibi animæ spolia. Quænam spolia? Quibus te serpens in paradiso spoliavit, æqualem angelis vitam, paradisi delicias, stolam immortalitatis.

2. Verum ad parabole caput revertamur. *Mane* siquidem, inquit, *revertens Jesus in civitatem, esuriit.* *Mane*, postquam erroris nox præterierat, et diluculum Christus mundo lumine resurrectionis illuxerat: diluculum enim est Christus, prout ait propheta: *Quasi diluculum paratum invenimus eum* (Osee 6. 3). *Mane revertens Jesus.* *Mane*, cum mortem tenebras invehentem Christus luce gloriæ delevisset, et radiis aureis sol justitiæ in obtenebratis hominum cordibus refulsisset: mane, cum calentes divinitatis radios diffudisset, et enectas animas a diabolo calefecisset: *Non est enim qui se abscondat a calore ejus* (Psal. 18. 7). Frigidissimo namque peccato diabolus hominum corda enecavit. Quamobrem precatur propheta, dicens: *Ure renes meos, et cor meum* (Psal. 25. 2). Si quidem frigore impietatis humana natura omnis constricta erat. Ideoque propheta omnes uno animo Deum obsecrabant, dicentes: *Converte, Domine, captivitatem nostram, sicut torrens in austro* (Psal. 125. 4); hoc est, Quamodum calidus auster ubi congelatas aquas perflaverit, ad priorem aquæ naturam eas reducit: pari modo nos quoque diaboli peccato enectos, tanquam auster calidus perflans in antiquam immortalitatis naturam restituit. Hanc calidam austri respirationem sponsa Ecclesia in Canticis Canticorum advocat, dicens: *Exsurge, aquilo, et veni, auster, perfla hortum meum, et fluant aromata* (Cant. 4. 16). *Mane*, inquit, *revertens.* Recte illud scripsit, *Revertens*, ut significet, cum Adamus e paradiso excidisset, rursus venisse Christum Dominum nostrum, ut in eundem locum ipsum reduceret. *Mane revertens Jesus in civitatem, esuriit.* Cum civitatem nunc audieris, noli inferius circumspicere, sed ad Jerusalem quæ sursum est respice, ad sedem celestem: etenim *Conversatio nostra in cælis est.* *Mane revertens Jesus in civitatem, esuriit* (Philipp. 3. 20), non cibum expetens hominum; sed vitam hominum: *Meus quippe cibus est, ut faciam voluntatem Patris mei* (Joan. 4. 34), ut credant in eum quem ille misit; *Qui enim credit in eum, sicut dixit ipse, non morietur in æternum* (Joan. 11. 26). *Mane Jesus revertens in civitatem, esuriit; et videns ficum, venit ad eam.* Si enim ficum præterisset, immortalem in ficu nidum suum serpens habuisset; sed venit ad ficum, et illam arefecit. Sub tali ficu Nathanael cum esset, a Domino visus est: *Prius enim quam te Philippus vocaret cum esses sub ficu, vidi te* (Joan. 1. 48). Hanc ficum prævidens infructuosam redditum iri, propheta dicebat: *Ascendam ad populum peregrinationis meæ: quoniam ficus non offeret fructum* (Habac. 3. 16. 17). Talem in ficum Zachæus ascendit, ut Jesum videret: cui dixit, *Festinans descende* (Luc. 19. 5). Illic serpens tortuosus circumvolvitur, illic nidum construxit; illic se occultavit. *Festinans descende.* Lepide autem evangelista sycomorum dixit, de Zachæo loquens, ut latam spatiosamque viam indicaret cum stultitia esse copulatam, unde pessimum exitum nascitur. Venit ad ficum Dominus. Hæc ficus latæ ac spatiosæ viæ imaginem præ se ferebat: est

¹ In savil. legitur.... gerebantur hominum gratia.

¹ Savil. in marg. et Bibl. habent Dei, pro, sancta.

ζῶντας ὀφθαλμοὺς ἐργασάμενος· ἐπεινάσεν ὁ ἐπὶ τῶν κυμάτων τῆς θαλάσσης περιπατήσας, καὶ τοὺς πόδας εἰς τὴν ὕδωρ μὴ βάψας· ἐπεινάσεν ὁ ἐννοεῖα μόνη τὸ ὕδωρ εἰς οἶνον μετατρέψας· ἐπεινάσεν ὁ ψυχὰς ἐκ τῶν σκηνωμάτων ἐκσπύσας, καὶ [107] πάλιν αὐτὰς εἰσοικίσας λόγῳ. Καὶ πῶς λέγει ὁ Ἡσαΐας, Ὁ Θεὸς ὁ αἰώνιος οὐ πεινῶσει, οὐδὲ κοιτιάσει; Χριστὸς δὲ ὅτι Θεὸς παντὶ που δῆλον τῷ πιστεύοντι τῇ Γραφῇ λεγούσῃ· *Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος, καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος.* Πῶς οὖν ἐπεινάσεν ὁ Θεός; Ἐπεινάσεν ἢ τοῦ δούλου μορφή· διέθρεψε δὲ πενταχισχιλίους ἢ ἐν αὐτῷ τοῦ Δεσπότητος βουλή. Ἦλθεν ἐπὶ τὴν συκῆν ὁ ὀριόμενος ἄνθρωπος· ἦν δὲ ^a πανταχοῦ ἢ ἐν αὐτῷ νοουμένη θεότης. Εἶδε τὴν συκὴν ἀκαρπὸν ὡς ἄνθρωπος, ἐξήρανε ταύτην λόγῳ ὡς Θεός. Εἶπε, *Μηκέτι ἐκ σοῦ καρπὸς γένηται εἰς τὸν αἰῶνα*· καὶ τὸ ἔργον ἐκολούθησε τῷ ῥήματι· καὶ εὐθύς ἢ συκὴ ἐξηράνθη. Τὸ ῥήμα ἀνθρώπινον, τὸ δὲ ἔργον θεϊκόν. Ἀλλὰ πολυζήτητος ἡμῖν, ἀγαπητοί, ἢ θεωρία ἢ κατὰ τὴν συκὴν, παρὰ πολλοῖς μὲν ἐρμηνευθεῖσα, ὡς ἔμοιγε δοκεῖ, οὐκ ἐκριθωμένως· πλὴν τὰς τῶν προλαθόντων ὑμῖν λέξιν λύσεις, καὶ τὰς ἡμῖν πεπονημένως προσκομίσασμεν ἀριστείας. Δύσληπτος γὰρ ὁ ἐν τῇ ^b ἱστορίᾳ τοῦ γράμματος κείμενος νοῦς, πολλῶν τῷ βάθει κεχυμένῃν ἔχων τὴν τοῦ μυστηρίου στυλιδότητα. Τί γὰρ τὸ ἀναγκαῖον ἦν τῷ λόγῳ ξηραίνεσθαι τὴν συκὴν, καὶ μὴ λόγῳ ταύτην καρποφορεῖν; Ὁ γὰρ ῥήματι ξηράνας αὐτὴν ἔδύνατο καὶ ῥήματι εὐκαρπὸν αὐτὴν ποιῆσαι ^c. Τί δὲ καὶ ἤμαρτεν ἢ συκὴ, εἴποι τις ἄν, ἠπότε οὐκ ἦν αὐτῆς ὁ καιρὸς, Μάρκου τοῦ εὐαγγελιστοῦ λέγοντος χειμῶνα εἶναι κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν; Καὶ εἰ μὴ τί ἐστι μυστήριον ὑπὲρ ἀνθρώπων ^d ἐν αὐτῇ τελούμενον, εὐρεθήσεται ὁ Κύριος κατὰ μὲν ἕνα τρόπον ἐπαινετός, κατὰ δὲ ἕτερον μεμπτός· ἐπαινετός μὲν γὰρ, ὅτι λόγῳ αὐτὴν ἐξήρανε· μεμπτός δὲ, ὅτι ἀδίκως αὐτὴν κατηράσατο. Ἀλλὰ δεῖ νοεῖν τοῦ λοιποῦ, ἀγαπητοί, τίνος ἔφερεν εἰκόνα ἢ συκῆ· οὐ γὰρ ἦν τι ὑπὸ Χριστοῦ γενόμενον πρᾶγμα, ὃ οὐκ εἶχε μυστήριον ^e. Ὅμως οὐδὲν ἦν παρ' αὐτοῦ γινόμενον ἔργον, ὃ μὴ σφόδρα ὠφέλιμον· οὐδὲν ὃ μὴ ἐβόα τὴν ἀλήθειαν· οὐδὲν ὃ μὴ ^f πρὸς τὴν τῶν οὐρανίων παραδοχὴν ἐκίνει τὸν νοῦν. Ταύτην τὴν συκὴν οἱ πολλοὶ τῶν ἐρμηνέων εἰρήκασιν τῇ τῶν Ἰουδαίων συναγωγῇ παρεικασμένην εἶναι, ἐφ' ἣν ἦλθε, φησὶν, ὁ Κύριος, ζητήων ἐν αὐτῇ καρπὸν πίστεως· καὶ οὐχ εὔρεν, εἰ μὴ μόνον λόγοις προφητῶν καὶ νόμου καθάπερ φύλλοις κομῶσαν· διὸ καὶ ἐξήρανε, λέγων· *Μηκέτι ἐκ σοῦ καρπὸς γένηται εἰς τὸν αἰῶνα.* Ἐγὼ δὲ τῇ ἐρμηνείᾳ ταύτῃ πειρῶμαι ἀντιλέγειν, ἀγαπητοί· οὐ γὰρ οὕτως ἔχει ἢ ἀκριβεία τοῦ νοήματος. Πῶς γὰρ ἂν κατηράσατο ὁ Κύριος, λέγων, *Ἐύλογιτε, καὶ μὴ κατηράσθε;* πῶς δὲ καὶ τὴν συναγωγὴν κατηράσατο ἂν καὶ ἐξήρανε ὁ λέγων, *Οὐκ ἦλθεν ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀπολέσαι, ἀλλὰ ζητῆσαι καὶ σῶσαι τὸ ἀπολλόμενον;* εἰ δὲ τις ἐτι ἀντιλέγει καὶ φιλονεικεῖ, λέγων, τῇ τῶν Ἰουδαίων συναγωγῇ παρεικασμένην εἶναι τὴν συκὴν ἀκριβῶς, λεγέτω πῶς ἢ ἀπὸ ῥιζῶν ξηρανθεῖσα συναγωγὴ τοιοῦτον ἔγκαρπον κλάδον ἐβλάστησε, τὸν γλυκύτατον Παῦλον. Πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους ἐπιστρέψαντας ἔγνωμεν ἐκ τῆς τῶν Ἰουδαίων συναγωγῆς· καὶ γὰρ καὶ Στέφανος ὁ λιθασθεὶς ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων ἐξ ἐκείνης τῆς συναγωγῆς ἐτύγγανε, καὶ Ἀκύλας καὶ Πρίσκιλλα καὶ πολλοὶ ἄλλοι, ὧν τὸν κατάλογον νῦν τῶν ὀνομάτων διὰ τὸ πλῆθος τῶν λέξεων παραιτούμεθα λέγειν ^g. Ὅτι δὲ οὐ παντελῶς ἀπώσατο ὁ Θεὸς τὸν λαὸν τῶν Ἰουδαίων, μαρτυρεῖτω μοι Παῦλος λέγων· *Ἀέγω οὖν, μὴ παντελῶς ἀπώσατο Κύριος ἢ τὸν λαὸν αὐτοῦ; μὴ γένοιτο· καὶ γὰρ ἐγὼ Ἰσραηλίτης εἰμὶ, ἐκ σπέρματος Ἀβραάμ, φυλῆς Βενιαμίν. Οὐκ ἀπώσατο Κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ.* Ἀλλὰ γὰρ καὶ σωτηρίαν τῷ λαῷ ἐκείνῳ ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν ἐπαγγέλλεται ἐν τῷ λέγειν· *Ὅταν δὲ τὸ πλήρωμα τῶν ἐθνῶν εἰσέλθῃ, τότε πᾶς Ἰσραὴλ σωθήσεται.* Εἰ γὰρ καὶ ἔχθροὶ γεγόνασιν Ἰουδαῖοι τοῦ Θεοῦ, οἱ ἡμᾶς γεγόνασιν, [108] ἵνα τῇ ἐκείνων ἀπειθείᾳ ἡμεῖς ἐλεηθῶμεν, ὡς

μαρτυρεῖ μοι Παῦλος λέγων, *Κατὰ μὲν τὸ Εὐαγγέλιον, ἔχθροὶ δι' ἡμῖς· κατὰ δὲ τὴν ἐκλογὴν ἀγαπητοί, διὰ τοὺς πατέρας· ἡμεταμέλητα γὰρ τὰ χαρίσματα καὶ ἢ κλησίαι ἅγια^h.* Ζητητέος τοίνυν, ἀγαπητοί, ὁ περὶ τῆς συκῆς λόγος, τίνος ἔφερεν εἰκόνα. Ἄλλ' ἐὰν σὺ, ὁ Ἀδὰμ, μνησθῆς, ὅτε ἐν τῷ παραδείσῳ ἐγυμνώθης, ποίου δένδρου φύλλα λαθὼν καὶ συβράσας ἑαυτῷ περιβόλαιον ὑφανας, ὄψει πῶς δικαίως ταύτην ἐξήρανε· ἢ γὰρ οὐχὶ φύλλα συκῆς λαθὼν τὴν σεαυτοῦ αἰσχύνην ἐκάλυπτες; Ἦλθεν οὖν ὁ Χριστὸς, καὶ τὴν ἐτι ἐν σοὶ ἀνθούσαν συκὴν τὸ τῆς αἰσχύνης κάλυμμα τῷ λόγῳ ἐξήρανε· ἦρέ σου τὴν πενίαν, καὶ δέδωκέ σοι τὸν πλοῦτον· ἦρέ σου τὰ τῆς αἰσχύνης κάλυμματα, καὶ δέδωκέ σοι χιονοφεγγῆ στολήν, ἐξ ὕδατος καὶ Πνεύματος ὑφανθεῖσαν· ἐξήρανε τὰ φύλλα τῆς συκῆς, καὶ ἀπέδωκέ σοι τὰ σῦλα τῆς ψυχῆς. Ποῖα σῦλα; Ἄ ὄφις ἐσυλαγώγησεν ἐν σοὶ ἐν τῷ παραδείσῳ, τὴν ἰσάγγελον ζωὴν, τὴν τοῦ παραδείσου τρυφήν, τὴν τῆς ἀφθαρσίας στολήν.

^β. Ἄλλ' ἐπανελευθέρωμεν ἐπὶ τὸ κεφάλαιον. Πρωτὶ γὰρ, φησὶν, ἔπαυελθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν πόλιν, ἐπεινάσεν. Πρωτὶ, μετὰ τὸ τὴν νύκτα τῆς πλάνης παραδραμεῖν, καὶ τὸν ἄρθρον Χριστὸν τὸ τῆς ἀναστάσεως φέγγος αὐγᾶσαι τῷ κόσμῳ· ἄρθρος γὰρ ὁ Χριστὸς, καθάπερ φησὶν ὁ προφήτης· *Ὡς ἄρθρον ἔτοιμον εὐρήσομεν αὐτόν.* Πρωτὶ ἐπανάγων ὁ Ἰησοῦς. Πρωτὶ, μετὰ τὸ τὸν σκοτεινόμορφον θάνατον τῷ φωτὶ τῆς δόξης Χριστοῦ ἀφανισθῆναι, καὶ τὰς χρυσοῦς ἀκτῖνας τὸν τῆς δικαιοσύνης ἥλιον ἐν ταῖς ⁱ τῶν ἐσχοτισμένων ἀνθρώπων καρδίαις ἐλλάμψαι· πρωτὶ, μετὰ τὸ τὰς θερμὰς ἀκτῖνας τῆς θεότητος ἐκπετάσαι, καὶ τὰς νεκρωμένους ὑπὸ τοῦ διαβόλου ψυχὰς ἐκθερμᾶσαι· οὐκ ἔστι γὰρ ὃς ἀποκρυβήσεται τῆς θερμῆς ^k αὐτοῦ. Τῇ γὰρ ψυχροτάτῃ ἀμαρτία ὁ διάβολος τὰς τῶν ἀνθρώπων καρδίας ἐνέκρωσεν. Ὁθεν ὁ προφήτης ἐπεύχεται λέγων· *Ἠύρωσον τοὺς νεφρούς μου, καὶ τὴν καρδίαν μου.* Κρυμῶ γὰρ ἀσεβείας πᾶσα ἢ ἀνθρωπότης ἐδέδετο. Διὸ πάντες οἱ προφῆται ὀμοθυμαδὸν τῆχοντο πρὸς τὸν Θεὸν λέγοντες· *Ἐπιστρέψον, Κύριε, τὴν αἰχμαλωσίαν ἡμῶν, ὡς χειμᾶρρους ἐν τῷ νότῳ·* τοῦτέστιν, ὡς περ νότος θερμὸς ἐπιπνεύσας τὰ παγωθέντα ὕδατα εἰς τὴν προτέραν φύσιν τοῦ ὕδατος ἐπανάγει, ὡσαύτως καὶ ἡμᾶς τοὺς τῇ ἀμαρτίᾳ τοῦ διαβόλου νεκρωθέντας, ὡς νότος θερμὸς ἐπιπνεύσας, ἐπὶ τὴν ἀρχαίαν φύσιν τῆς ἀφθαρσίας ἀνακαινίζει. Ταύτην τὴν θερμὴν ἐπιπνευσίν τοῦ νότου καὶ ἢ νόμος Χριστοῦ Ἐκκλησία ἐν τοῖς ἄσμασι τῶν ἁγμάτων ἐπικαλεῖται λέγουσα· *Ἐξεγείρου, βοῦρᾶ, καὶ ἐξέρχου, τότε· διαπνευσσον κηπὸν μου, καὶ βενσάτωσαν ἡ ὀμίαι^l.* Πρωτὶ, φησὶν, ἐπανάγων. Καλὸν τὸ, Ἐπανάγων, ἵνα σημανῆ, ὅτι τὸν ἐκ τοῦ παραδείσου ἐκπετόντα Ἀδὰμ, πάλιν ἐλθὼν ὁ Κύριος ἡμῶν εἰς τὸν αὐτὸν τόπον ἐπανάγει. Πρωτὶ ἐπανάγων ὁ Ἰησοῦς ἐπὶ τὴν πόλιν, ἐπεινάσεν. Πόλιν νῦν ἀκούσας, μὴ κάτω περιβλέπου, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἀνω Ἱερουσαλήμ ἀνάβλεπε, πρὸς τὸν οὐρανίον χώρον· καὶ γὰρ *τὸ πολίτευμα ἡμῶν ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει.* Πρωτὶ ὁ Ἰησοῦς ἐπανάγων ἐπὶ τὴν πόλιν, ἐπεινάσεν, οὐ τὴν τροφήν τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων· *Ἐμὸν γὰρ ἔστι βρῶμα, ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς μου·* ἵνα πιστεύσωσιν εἰς ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος· *Ὁ γὰρ πιστεύων εἰς αὐτόν, καθὼς εἶπεν αὐτὸς, οὐ μὴ ἀποθάνῃ εἰς τὸν αἰῶνα.* Πρωτὶ ὁ Ἰησοῦς ἐπανάγων ἐπὶ τὴν πόλιν, ἐπεινάσεν, καὶ ἰδὼν συκὴν, ἦλθεν ἐπ' αὐτήν. Εἰ γὰρ παρέδραμε τὴν συκὴν, εἶχεν ἂν ἐν τῇ συκῇ τὴν καλιὰν αὐτοῦ ὁ ὄφις ἀθάνατον ^m· ἀλλ' ἦλθεν ἐπὶ τὴν συκὴν, καὶ ταύτην ἐξήρανε. Ὑπὸ τοιαύτην συκὴν τὸν Νεθαναὴλ ὄντα εἶδεν ὁ Κύριος· *Πρὸ τοῦ γὰρ σε Φίλιππον φωνῆσαι ὄντα ὑπὸ τὴν συκὴν, εἶδόν σε.* Ταύτην τὴν συκὴν προφῶν ὁ προφήτης μέλλουσαν ἀκαρπὸν γενέσθαι, ἔλεγεν· *Ἀναθήσομαι εἰς λαὸν παροικίας μου, διότι συκὴ οὐ καρποφορήσει.* Ἐπὶ τοιαύτην συκὴν ἀνέβη ὁ Ζαχαρίας ἰδεῖν τὸν Ἰησοῦν· πρὸς ὃν ἔλεγε· *Σπεύσας κατέβηθι.* [Ἐκεῖ ὁ ὄφις καμπύλα [109] περιπλέκεται, ἐκεῖ ἐνόσσευσεν, ἐκεῖ κέχρυπται. *Σπεύσας κατέβηθιⁿ.*] Χαριέντως δὲ ὁ εὐαγγε-

^a Savil. ἦν δὲ πάλιν. ^b Savil. πλὴν τὰς τούτων ὑπαλλάξωμεν λύσεις, κ. τ. ἢ. π. προκομίσωμεν. Δύσλ. ὁ ἐν τῇ. ^c Savil. ἔγκαρπον... ἀναδείξαι. ^d Savil. μυστήριον ἀνθρώπων. ^e Savil. addit ὑπὲρ ἀνθρώπων τελούμενον. ^f Mox idem παρ' αὐτῷ. ^g Ὅμως οὐδὲν ὃ μὴ, *ommissis interpositis.* ^h Savil. συναγωγῆς· ἢ γὰρ συχί... ἐτύγγανε, Ἰ... τῶν ὀνομα. νῦν... λέγειν. ⁱ Savil. et Bibl. ἢ ἀπώσατο ὁ Θεός... εἰ παυίῳ ποιεῖ ἐκ γένους, ubi ἐκ

σπέρματος. ^h Bibl. et Savil. marg., κλησίαι τοῦ Θεοῦ. ⁱ Savil. et tres mss. ἐπανελευθέρω, Morel. ἐπανάγων. Ibid. Savil. et idem mss. ὁ Ἰησοῦς, ἐπεινάσεν. ^j Savil. καὶ τὰς χρυσοειδεῖς ἀκτ. ἐν ταῖς. ^k Savil. et Bibl. τὴν θερμὴν. ^l Savil. διαπνευσάτωσαν ἀρώματα, *ommissis interpretatio.* ^m Sic Morel. Savil. et mss. θάνατον, Ibid. duo m. s. ἀλλ' ἦλθεν ὑπὸ τὴν συκὴν. ⁿ *Un- cuius inclusa non habet Savil.*

λιστής εἶπε συκομορέαν ἐπὶ τοῦ Ζακχαίου, ἵνα σημάνῃ ἔτι ἡ πλατεία καὶ εὐρύχωρος ὁδὸς συμπλέκεται τῇ μωρία, ὅθεν τίχτεται ὁ κάκιστος μόρος ^a. Ἦλθεν ἐπὶ τὴν συκὴν ὁ Κύριος. Αὕτη ἡ συκὴ εἰκόνα ἔφερε τῆς πλατείας καὶ εὐρυχώρου ὁδοῦ· πλατύφυλλον γὰρ ἔστι τὸ φυτὸν τῆς συκῆς, καὶ κνησμώδης ἔστιν ^b ἡ ἀμαρτία, διὰ τῆς πλατείας καὶ εὐρυχώρου ὁδοῦ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπόλειαν. Γλυκύτατός ἐστιν ὁ καρπὸς τῆς συκῆς· γλυκεῖά ἐστιν ἡ ἡδονή, εἰς ἧλισθον ἀμαρτίας τοὺς προσεγγίζοντας αὐτῇ καταβρῆγνυσα. Φεῦγε αὐτῆς τὴν γεῦσιν, ὡ ἀγαπητέ· γλυκεῖα γὰρ ἔστιν ἐν τῇ γεύσει, πικρὰ δὲ μετὰ τὴν πρᾶξιν. Μῆλι γὰρ ἀποστάζει ἀπὸ χειλέων γυναικὸς πόρνῆς, καὶ ^c πρὸς καιρὸν λιπαίνει τὸν φάρυγγα· ὕστερον δὲ πικρότερον χολῆς εὐρήσεις, καὶ ἠκοημένον μᾶλλον διστόμου μαχαίρας. Πόρνη ἔστιν ἡ ἡδονή, γλυκεῖα σοὶ προσομιλεῖ τὰς ἀρχὰς, λαθραίως παρεμβάλλουσα ἐν τῇ ὁμιλίᾳ τὸ πικρὸν τοῦ θανάτου. Τοιοῦτος ἦν καὶ ὁ ὄφις, γλυκὺς ἐν τῷ λόγῳ, καὶ πικρὸς ἐν τῷ δόλῳ· γλυκὺ μὲν τὸ βρῶμα, πικρὸν δὲ τὸ πικρῶμα. Φεῦγε οὖν, ἀγαπητέ, τὴν πόρνην, τὴν γλυκεῖαν σοὶ ὁμιλοῦσαν, καὶ πικρὰ τραύματα ἐμφέρουσαν· φεῦγε τὴν ἡδονὴν ὡς Ἡλίας τὴν Ἰεζάβελ. Ἦλθε τοίνυν ὁ Κύριος ἀπὸ οὐρανῶν· ἐπεινάσεν τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων εὐρασθαί· εὗρε τὴν πλατείαν καὶ εὐρύχωρον ὁδὸν τοῦ βίου τούτου ἐστῶσαν· ἦλθεν ἐπ' αὐτὴν, καὶ εὕρισκε αὐτὴν φύλλοις κομῶσαν, τουτέστι, δόγμασιν ἀμαρτίας ἀνθοῦσαν, μὴ ἔχουσαν δὲ αὐτὴν καρπὸν ἐτι θανάτου. Διὰ τί; Ἐπειδὴ οὐκ ἦν καιρός· τοῦτο γὰρ προσέθηκεν ὁ εὐαγγελιστής· Οὐκ εἶχε, φησὶ, καρπὸν· οὐ γὰρ ἦν καιρός. Πῶς γὰρ ἡδύνατο ἐτι θάνατον καρποφορῆσαι. Ἰησοῦ παραγενομένου, καὶ ἀνάστασιν τῷ κόσμῳ κηρύττοντος; Οὐκ ἔτι ἦν αὐτῆς καιρὸς καρποφορεῖν θάνατον· Ἐβασίλευσε γὰρ ὁ θάνατος ἀπὸ Ἀδάμ μέχρι Μωϋσέως, τουτέστι, τοῦ νόμου. Οἶδε γὰρ, φησὶν, ἡ Γραφή τὸν νόμον λέγειν Μωϋσέα, ὡς ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ· Ἐχουσιν Μωϋσέα καὶ τοὺς προφήτας. Εἶπε Κύριος πρὸς αὐτὴν, Οὐ περαιτέρω καὶ Μηκέτι ἐκ σοῦ καρπὸς γένηται εἰς τὸν αἰῶνα· τουτέστι, Πρὸ τῆς ἐμῆς παρουσίας ἐκαρποφόρησας θάνατον· Ἰδοὺ ἐγὼ παραγέγονα, αὕτη ἡ ἀνάστασις. Ἐμοῦ παραγενομένου Μηκέτι ἐκ σοῦ καρπὸς γένηται εἰς τὸν αἰῶνα. Καὶ εὐθέως ἐξηράνθη ἡ συκὴ· καὶ ἐπληρώθη τὸ γεγραμμένον, Κατεπόθη ὁ θάνατος εἰς τίκος. Πού σου, θάνατε, τὸ κέντρον; πού σου, ᾄδη, τὸ τίκος; Εἰπὼν γὰρ ὁ εὐαγγελιστής χειμῶνα εἶναι κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐν ᾧ ἡ συκὴ τοῖς φύλλοις ἐκόμα, ἠνίκατο ὅτι ἡ ἀμαρτία ἐκόμα, διὰ τὸ εἶναι τὸν διάβολον χειμῶνα ἐπικείμενον πάσῃ τῇ ἀνθρωπότητι ^d. Πρὸ γὰρ τῆς τοῦ εἰρηνάρχου παρουσίας, ποικίλοις πνεύμασιν ἐκλονεῖτο τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος, πρὸς εἰδωλολατρίας καὶ αἰμοχυσίας καὶ κώμους καὶ λσγνείας ἐλαυνόμενον· ἐλθὼν δὲ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς

^a Unus mōros. ^b Savil. et quidam inss. καὶ χλημῶδης ἔστιν. Unus καὶ γλημῶδης. ^c Savil. et Hibl. ἢ et in ox sōn φάρυγγα. ^d Savil. τί δὲ ἐτι χειμῶνα λέγει εἶναι ὁ εὐ. ἐν ἐκαίῳ τῷ καιρῷ, ἐνθα ἢ. σ. τ. φ. ἐκόμα; ἢ πάντως ἐπειγόμενος, ἐτι τῆς ἀμαρτίας ἀνθρώπου, ἵνα τὸν διαβολικὸν χειμῶνα ἐπικείμενον πάσῃ ἀνθρωπότητι ἐπιδείξῃ.

Χριστός, ἡ εἰρήνη τοῦ κόσμου, κατέστειλε τὰς τῶν ἐναντίων πνευμάτων σπιλάδας ταρατούσας τὴν τοῦ βίου τούτου τῶν παθῶν ἀλμυροφόρον θάλασσαν, καὶ τὰ ἀφροφώρα τῶν ἡδονῶν κατέστρεψε κύματα. Καὶ ξηράνας τὴν συκὴν, ἐφύτευσε τὴν τοῦ σταυροῦ πίστιν ἀνθοῦσαν, καὶ ζωὴν πᾶσιν ἀπτράπτουσαν· οὐ σταυροῦ αἰ μὲν ρίζαι εἰς τὴν γῆν ἐτέθησαν, οἱ δὲ κλάδοι εἰς οὐρανοὺς ἀνετάθησαν· οὐ τὰ φύλλα ἀγήρατα, καὶ τὸ ἄνθος ἀμάραντον, καὶ ὁ καρπὸς ἀθάνατος· οὐ ^e καὶ ὁ Δαυὶδ μέμνηται ξύλου, λέγων· Καὶ ἔσται ὡς τὸ ξύλον τὸ πεφυτευμένον παρὰ τὰς διεξόδους τῶν ὑδάτων, ὃ τὸν καρπὸν αὐτοῦ δώσει ἐν καιρῷ αὐτοῦ, καὶ τὸ φύλλον αὐτοῦ οὐκ ἀποβρύησεται. Τούτου τοῦ ξύλου μέμνηται καὶ ἡ Σοφία, λέγουσα· Ξύλον ζωῆς ἔστι πᾶσι τοῖς ἀντεχομένοις αὐτῆς. Τοῦτο τὸ ξύλον προφητικῶς ὀφθαλμῷ θεωρήσας Ἰερεμίας, ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων μέλλον κατὰ Χριστοῦ πελεκᾶσθαι, εἰς πρόσωπον τῶν Ἰουδαίων ἀπεφθέγγετο, λέγων αὐτοῖς· Δεῦτε, καὶ ἐμβάλωμεν ξύλον εἰς τὸν ἄρτον αὐτοῦ, καὶ ἐκτριφώμεν αὐτὸν ἐκ γῆς ζῶντων. [110] Ξύλον ὁ σταυρὸς, ἄρτος τὸ σῶμα Χριστοῦ. Λαθὼν γὰρ ὁ Κύριος ἄρτον, εἶπε· Τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλώμενον εἰς ἀφῆσιν ἀμαρτιῶν. Ἐπὶ τοῦτο τὸ ἱκρίον ^f τοῦ σταυροῦ ἀναβάς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, καὶ τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐκπετάσας, καὶ τὰς ἐν τῷ ἀέρι πετομένας δυνάμεις ἐξέλασας, ἀνεμπόδιτον ἡμῖν τὴν εἰς οὐρανὸν πορείαν τυτρῆπιζε, καὶ κλίμακα μακρὰν ἡμῖν τὴν πίστιν ἀπὸ γῆς εἰς οὐρανὸν ἀνατείνας ^g· καὶ τὸ παράδοξον, ἐὰν ἀκούσητε, ἀγαπητοί, ἔσθη τὸ δένδρον τοῦ σταυροῦ, ἐφηπλώθη ἐν αὐτῷ ἡ ἀληθινὴ ἀμπελος, ἡ λέγουσα, Ἐγὼ εἰμι ἡ ἀμπελος ἡ ἀληθινὴ· καὶ ἐγένετο τῷ μὲν διαδόλῳ ἀναδενδρᾷ θανατηφόρος, ἡμῖν δὲ ἀναδενδρᾷ ζωηφόρος, τὸν καύσωνα τῶν ἀμαρτιῶν ἡμῶν ἀναστέλλουσα, καὶ σκιὰν ἀναπαύσεως ἡμῖν δωρουμένη. Ὑπὸ τὴν σκιὰν αὐτοῦ ὁ καθήμενος λέγει τὸ ὑπὸ τοῦ Σολομῶντος εἰρημνέον ^h· Ἐν τῇ σκιᾷ αὐτοῦ ἐπεθύμησα καὶ ἐκάθισα, καὶ γλυκὺς αὐτοῦ ὁ καρπὸς ἐν τῷ λάρυγγί μου. Ἐν ταύτῃ τῇ σκιᾷ θαρρήσας ὁ μακάριος Δαυὶδ ἔλεγε· Καὶ ἐν τῇ σκιᾷ τῶν πτερυγῶν σου ἐλλπω. Ἔως πότε; Ἔως οὐ παρέλθη ἡ ἀνομία μου. Ὁ θαυμαστοῦ πράγματος καὶ μυστηρίου καινοῦ! Ἡ πηγὴ ἐπὶ δένδρον ἔκειτο, καὶ ὁ σταυρὸς ὑπ' αὐτῆς ἐποτίζετο· νυγεῖς γὰρ λόγῃ τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, αἷμα καὶ ὕδωρ ἐξέπεμψε· τῷ μὲν αἵματι τὸν σταυρὸν πορφυρίζων, τῷ δὲ ὕδατι ἄρδων αὐτοῦ τὰς ρίζας, ἵνα ἀθανάτους καρποὺς τοῖς πιστεύουσιν εἰς αἰὲ ἀναβάλλῃ. Ὁ δένδρον μακαριστὸν, ὃ βασιλεῖς τιμῶσιν, καὶ ὑπάρχοι ⁱ σέβονται, ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες καὶ πᾶσα φύσις καὶ κτίσις ἀνθρώπων φυλακτικῶν κέκτηνται· ὁ δαίμονες φρίττουσι, καὶ ὁ διάβολος τρέμει· ὁ ἄγγελος ὑμνῶσι, καὶ οὐρανοὶ εὐλογοῦσιν· Ἐκκλησίαι δὲ σεμνύνουσι τὸν ἐν αὐτῷ σταυρωθέντα Χριστόν· ὃ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνα, τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

^e Savil. ὡς. ^f Savil. σημείον. ^g Savil. con]. ἀνατείνει. ^h Τὸ τοῦ Σ. λόγιον Savil. ⁱ Καὶ ὑπάρχοι καὶ τοπάρχαι Savil.

Εἰς τὸν Φαρισαῖον ὁμιλία.

Ὅσπερ πατὴρ φιλότεκνος προσομιλεῖν τοῖς ἑαυτοῦ φιλάτοις ὑπὸ τῆς οἰκείας ἀγάπης ἐλκόμενος, καὶ ὄντων νηπίων μὴ δυναμένων ἀκούειν τελείων ῥημάτων διὰ τὸ νηπιώδες τῆς ἕξεως, ὁ πατὴρ ὑπαλλάξας τὴν φωνὴν, καὶ τὸ τροχαλὸν τῆς εὐγλωττίας ἀποθέμενος, ψελλίζει αὐτοῖς ἄρχεται, ἐκ τοῦ λέγειν καὶ ἀκούειν πρὸς μεῖζονα δημάτων κατάληψιν τοὺς φιλάτους ἑαυτοῦ ἐνάγων· τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν διὰ πολλὴν τὴν περὶ τὸ ἴδιον πλάσμα ἀγάπην Θεοῦ Λόγος ὑπάρχων, ἀνθρώπων λόγον ἀναλαθὼν ἐλήλυθε πρὸς ἡμᾶς, ἵνα ἐκ τοῦ ὁμι-

λεῖν αὐτὸν καὶ συνδιατρίβειν, οὐράνιον ἀποκάλυψιν ἐπιδειξας ἐπὶ τὴν οὐράνιον κλίμακα, τουτέστιν, τῆς ἐλπίδος, ἡμᾶς ὁδηγήσῃ. Καλεῖται γοῦν εἰς ἄριστον ὑπὸ Φαρισαίου, ὡς ἀρτίως ἠκούσαμεν τοῦ Εὐαγγελίου κηρύττοντος, καὶ οὐκ ἀποστρέφεται τὸν καλοῦντα· οὐ γὰρ ἦλθε τὸ ἀξίωμα τῆς θεότητος αὐτοῦ δεῖξαι, ἀλλὰ τὴν πεπτωκυῖαν ἀνθρωπότητα ἐκ τῶν καταχθονίων ῥύσασθαι. [111] Καλεῖται εἰς ἄριστον ὑπὸ Φαρισαίου, καὶ οὐ παραιτεῖται, ἵνα καὶ τῶν παιδῶν παιδεύσῃ μὴ ὑπερορᾶν τραπέζας πενήτων, καὶ δικαίους διδάξῃ μὴ διαπτύειν τραπέζας ἀμαρτιῶν.

enim ficus planta latis frondibus, et peccatum etiam pruritus excitat, per latam et spatiosam viam ad perditionem deducens. Suavissimus est ficus fructus; suavis est voluptas, quæ in lapsum peccati dejicit eos qui ad ipsam accedunt. Fuge gustum ejus, carissime: dulcis enim est in gustu, sed amara post actum. *Mel enim distillat a labiis mulieris meretricis, et ad tempus impinguat fauces: postea vero amarior felle invenies, et acutum magis quam gladium utrinque acutum* (Prov. 5. 3. 4). Meretrix est voluptas, quæ dulcia tecum principio loquitur, clam inter colloquendum amaritiam mortis interserens. Talis erat et serpens; dulcis in verbo, et amarus in dolo: dulcis quidem in esu, sed amarus in casu. Fuge igitur, carissime, meretricem, quæ dulcis est in colloquio et acerba vulnera infligit: fuge voluptatem, ut Elias Jezabelem. Venit igitur Dominus e caelis: esuriit vitam hominum invenire: invenit latæ ac spatiosæ vitæ hujus vitæ insistentem: venit ad eam, et invenit eam foliis comantem, hoc est, documentis peccati florentem, sed ipsam tamen fructum mortis non habentem. Quid ita? Quoniam tempus non erat: hoc enim adjuvavit evangelista: *Non habuit, inquit, fructum: non enim erat tempus.* Quomodo enim adhuc fructificare mortem poterat, cum advenisset Jesus, et mundo resurrectionem prædicaret? Non erat ultra ejus tempus, ut mortem fructificaret: *Regnavit quippe mors ab Adam usque ad Moysen* (Rom. 5. 14), hoc est, legem. Solet enim, inquit, Scriptura Moysen legem appellare, ut in Evangelio: *Habent Moysen et prophetas* (Luc. 16. 29). Dixit illi Dominus: *Ne ultra et Ne amplius ex te fructus nascatur in sempiternum; hoc est, Ante adventum meum fructificasti mortem; ecce adveni, hæc est resurrectio. Cum ego advenerim, nunquam ex te fructus nascatur in sempiternum. Et arefacta est continuo ficulnea: et impletum est quod scriptum est: Absorpta est mors in victoria. Ubi est, mors, stimulus tuus? ubi est tua, inferne, victoria* (1. Cor. 15. 54. 55)? Cum enim dixit evangelista, tum temporis hiemem fuisse, cum luxuriabat foliis ficus, tum luxuriasse peccatum indicavit, quod toti hominum generi diabolus insidens hiems esset. Etenim antequam princeps pacis Christus adveneret, mortalium genus diversis spiritibus ad idolorum cultus et sanguinis effusiones, comessationes et luxuriam concitabatur: postquam autem Dominus noster Jesus Christus pax mundi venit, adversariorum spirituum scopulos suppressit, a quibus perturbationum vitæ hujus mare salsuginosum turbabatur,

et spumantes voluptatum fluctus sustulit. Cumque sicum arefecisset, crucis fidem plantavit, quæ soruit et vita omnibus coruscavit: ejus crucis radices quidem in terram defixæ sunt, at in caelos protensi sunt rami; ejus folia sunt senectutis expertia, et flos immarcescibilis, et fructus immortalis; ejus ligni meminit et David, dicens: *Et erit tamquam lignum, quod plantatum est secus decursus aquarum: quod fructum suum dabit in tempore suo: et folium ejus non defluet* (Psal. 1. 3). Hujus ligni meminit Sapientia, dum ait: *Lignum vitæ est omnibus qui completuntur eam* (Prov. 3. 18). Hoc lignum cum oculo prophetico Jeremias conspexisset, a Judæis adversus Christum fabricandum, in os Judæorum proloquutus est, dicens ipsis: *Venite, mittamus lignum in panem ejus, et eradamus eum de terra viventium* (Jer. 11. 19). Lignum est crux, panis corpus Christi. Dominus enim accepto pane dicit: *Hoc est corpus meum, quod pro vobis frangitur in remissionem peccatorum* (1. Cor. 11. 24). In hanc tabulam crucis erectam cum Dominus noster Jesus Christus ascendisset, et suas manus expandisset, ac volantes in aere virtutes expulisset, expeditam nobis in caelum viam munivit, et scalam nobis fidem a terra sursum tendentem; quodque admiratione dignum est, si attenderitis, dilectissimi, stetit crucis arbor, expansa est in illo vitis vera, quæ dicit: *Ego sum vitis vera* (Joan. 15. 1): et facta est diabolus quidem letifer palmes, nobis autem vitam afferens palmes, peccatorum nostrorum arstum reprimens, et refrigerii nobis umbram impertiens. Sub ejus umbra qui considet, illud dicit, quod a Salomone prolatum est: *In umbra ejus concupiri, et sedi, et dulcis ejus fructus faucibus meis* (Cant. 2. 3). In hac umbra confidens beatus David dicebat: *Et in umbra alarum tuarum sperabo.* Quousque tandem? *Donec transeat iniquitas mea* (Psal. 56. 2). O rem mirabilem, novumque mysterium! Fons in arbore positus erat, et ab eo crux irrigabatur: lancea namque vulneratus in latere, sanguinem et aquam emisit: sanguine quidem crucem purpurans, aqua vero radices ejus irrigans, ut immortales fructus credentibus in perpetuum germinet. O beatissimam arborem, quam reges colunt et præsidēs venerantur, virique ac mulieres, et omnis natura creaturaque hominum munimentum ac præsidium possident: dæmones horrent, et diabolus tremit; angeli collaudant, et cæli benedicunt; Ecclesiæ vero Christum, qui in ea crucifixus est, honoribus prosequuntur: cui gloria et imperium, nunc et semper, et in sæcula sæculorum. Amen.

MONITUM

AD SEQUEM HOMILIAM.

Hanc quoque Severiano adscribit is ipse, qui præcedentes homilias eidem tribuerat. Verum non ita perplexus intricatusque est hic quisquis sit scriptor,

ut ille Gabalorum episcopus, etsi a Chrysostomi eloquentia et inventionem longe sit alienus.

Interpretatio Latina est Frontonis Ducæi.

DE PHARISÆO HOMILIA.

Quemadmodum pater liberorum amans, quem ad colloquia cum carissimis suis pignoribus miscenda proprii amoris vis pellicit, eum propter infantiam verba perfecta minime capiant, immutata nonnihil voce, atque expeditæ linguæ volubilitate semota, balbutire cum ipsis incipit; atque ita dum loquitur, auditque dilectos liberos, ad verba melius percipienda sensim provehit: eodem etiam pacto Dominus noster præ nimia in figmentum suum caritate, cum sit Deus Verbum, humanis verbis assumptis ad nos venit: ut, cum ex suo colloquio atque convictu cælestem nobis

revelationem manifestasset, nobis ad scalam cælestem, spei nimirum, gradum sterneret. Ad prandium igitur a Phariseo vocatur, ut ex Evangelii præconio paulo ante audivimus; neque vocantem aversatur. Non enim venit ut suæ divinitatis ostenderet dignitatem, sed ut collapsam vindicaret ab inferis humanam naturam. Ad prandium a Phariseo vocatur, nec recusat (Luc. 11. 37): ut et divites instruat pauperum mensas non despiciere, et justos doceat a peccatorum mensa non abhorrere. Multi enim qui sibi esse justi videntur, a peccatorum, et divites a pauperum men-

sis abhorrent. Volens namque Dominus, ut omnes benevoli maxime ac fratrum amatores, caritate pleni, et humiles simus, primum opus aggreditur, ut factis suis nos doceat. Idcirco ait : *Discite a me, quia mitis sum et humilis corde (Matth. 11. 29)*. Tu ergo, qui in religione exerceris, siquando a quopiam peccatore vocaris, non recusaveris : licet unus aliquis exprobraret tibi, ac dicat, Quid ita cum peccatoribus manducas, et bibis? vicissim in hæc verba responde : *Non est opus valentibus medicus, sed male habentibus (Id. 9. 12)*. Justus enim sum, non ut justos salvem, sed ut peccatores convertam. Vocatur ad prandium Dominus, nec recusat, qui ex quinque panibus quinque millia ad satietatem in deserto nutrit : qui mare impervium arefecit, et quasi per campum herbis virentem per mare Israel traduxit : qui pluit illis manna de cælo, et toto die ex splendore mannae nives. Vocatur ad prandium Dominus, nec recusat, in prandiis eos optimis erudiens disciplinis, a quibus vocatur. Ad prandium enim pergunt, non ut epulis Pharisæi saturerentur, sed ut Pharisæus Domini documentis expleatur. Vocatur ad prandium, et in aedes Pharisæi venit, ac divinitatem humanitate occultat : ne si forte derepente fulgurantem divinitatis splendorem intuitus esset, ex ædibus fugeret is qui Dominum invitavit. Ingreditur domum Pharisæi, Rex caelestis ad captivum, et pellea carnis lorica regiam obtegunt majestatem : ne si Regem caelestem captivus conspexerit, contremiscat, terræque recessibus sese abdant. Ingreditur domum Pharisæi Sol justitiæ, radiorum scintillas auri in modum fulgentes nube corporis obvelans : ne, si eum intuitus fuerit homo, visum amittat. Ingreditur domum Pharisæi Pastor caelestis ; nonaginta novem ovibus in montibus derelictis, ingreditur ad eam, quæ perierat (*Matth. 18. 12*) : in ovile suum ingreditur, pastorem suo corporis agno abscondens. Non baculum gestat, non virgam ob errorem priorem minantem : ne perterrefacta et expavescens ovis rursus ab ovili suo resiliat : verum ingreditur domum Pharisæi, non ut Deus, non ut Rex, non ut Sol justitiæ, sed ut homo ad hominem, ut agnus ad agnum. Simul cum illo vescitur, simul pascitur, simul sedet, ingreditur simul, recumbit cum eo, qui jam ceciderat in peccatum : ut, dum cum illo recumbit, eum qui jam ceciderat, simul erigat. Et cum ingressus esset, non est baptizatus secundum consuetudinem Pharisæorum. Hoc autem duas ob causas faciebat : ut ovi pastorem alloquendi occasionem præberet, itemque ut Judaicam doctrinam everteret, ac spiritualem stabiliret. Vidit enim, inquit, Pharisæus, et miratus est, quare prius baptizatus non esset ; non laudans Magistrum, sed illud ignorans quod factum erat : non laudans, sed judicans. Ac videre erat, dilectissimi, Creatorem animantium a creatura judicatum, et figulum a luto correctum. Hoc accidebat Pharisæo, quod oculis cordis occultis non intueretur eum, qui interiorum angelicorum ordinum princeps erat. Si enim eum conspexisset, illi ad genua provolutus esset, ejusque pedes lacrymis proluisset, ac dixisset : *Propitius esto mihi peccatori (Luc. 18. 13)*. Sic enim eum

affatus esset : Tu omnia, cum ante non essent, ut essent effecisti : tuo verbo cæli firmati sunt, et spiritu tuo virtutes eorum constiterunt. Tu congregas sicut in utrem aquas maris, ponens in thesauris abyssos (*Psal. 32. 6-8*) : coram te totus orbis terrarum pertimescit ac fugit. Verum cum nihil horum aut cogitasset, aut dixisset, Dominum judicabat. Illi vero cum Dominus occasionem præbisset, sicut Samaritanæ, ex eo quod aquam ab illa postulavit, caelestem ab ipso aquam petendi ausam dedit (*Joan. 4. 9*). Incipit itaque Dominus ovem sensim convertere, atque ab errore ad veritatem ipsam manu ducere. Nunc enim vos, Pharisæi, quod de foris est calicis et catini mundatis ; quod autem intus est, plenum est rapina (*Luc. 11. 39*) et dolo : hoc est, Vos quidem nunc corpus exornatis, animas autem deformatis. Quo autem pacto te delectabit, etsi aureum fuerit poculum, cum letiferam in se contineat potionem? Nonne tales sunt meretrices, quæ facies suas floridis coloribus pingunt, animas vero perdunt? annon enim, dum purpurisso vultus suos rubefaciunt, imaginem quandam ejus, quæ exceptura est illas, flammæ digitis suis fabricantur? cum eas potius oporteret corda sua Jesu sanguine aspergere, vel roseo potius colore tingere, ac spiritu sua corda dealbare : ut florida species animæ refulgens tamquam rosa permixta liliis appareret. Jam vero facies suas inflammant, ut juvenum animos ad insaniam accendant. Nunc vos, Pharisæi, quod de foris est calicis et catini mundatis ; quod autem intus est vestrum, plenum est rapina et iniquitate : quasi diceret : Quare corpus quidem aqua abluitis, delicta vero per spiritum non deluitis? Ausim enim dicere, dilectissimi, nihil illud homini proderit, etsi corpus mundet, nisi spiritum cooperatorem et eleemosynam comitem habeat. Ut enim poculum licet exterius interiusque mundatum, si potionem non contineat, sitientis non potest cupiditatem explere ; pari quoque ratione catinus : sic et homo licet exterius sit exteriusque mundatus, Domino non placebit, nisi conservum suum paverit. Quapropter addit Dominus, et ait : *Veruntamen quod superest, inquit, date eleemosynam ; et ecce omnia munda erunt vobis (Ibid. v. 41)*. Quod superest, inquit : non enim adeo donariis opulentorum, ac sincera minimeque ficta oblatione simplicium delectatur. Ne lugeas, tu pauper, quoniam aurum non habes, aut tot onerarias argenti naves : projice in gazophylacium id quod habes : etiam duo minuta justificant. Recordare viduæ illius, quod præ opulenti justificata sit. Deus siquidem non pecunias ponderare novit, sed conscientiam probat. Eleemosyna maculas animarum abstergit, et bonorum præmia thesaurizat : eleemosyna vitalis animæ comitatus, eleemosyna dealbat animas, eleemosyna fiducia animæ, militia præclara. Projicite aurum, et accipite Dominum : date argentum, et accipite id quod sanctum est : ara spargite, simulque cum illis peccati rubigo abscedet : irrorate fornicem, et date vestimenta, ut accipiatis sanationes in Christo Jesu Domino nostro, cui gloria et potestas in sæcula sæculorum. Amen.

ADMONITIO

IN SEQUEM HOMILIAM.

Hanc quoque Chrysostomi non esse fatentur quotquot in sancti doctoris scriptis non sunt hospites. Severiano autem adscribit is ipse qui tam multa libe-

raliter episcopo Gabalorum attribuit. Verum hic quisquis sit scriptor, non ita salebris plenus est ut Severianus, etsi de cætero non magni sit pretii.

DE LAZARO ET DIVITE, HOMILIA SEXTA (a).

1. Maxima quædam est schola stadium Ecclesiæ,

(a) Collata cum quinque Codicibus mss.

divitum ludus literarius, ac perflugium egenorum. Age ergo, dilectissimi, quandoquidem in arenam doctrinæ descendimus, præcedentis Evangelii documenta per-

Πολλοὶ γὰρ παρ' ἑαυτοῖς δοκοῦντες εἶναι δίκαιοι, καταπτύουσι τραπέζας ἀμαρτωλῶν, καὶ οἱ πλούσιοι τῶν πενήτων. Βουλόμενος γὰρ ὁ Κύριος πάντας εἶναι φιλάτους, φιλαδέλφους, ἀγαπητικούς, ταπεινόφρονας, πρῶτος ἀρχεται τοῦ ἔργου, ἵνα ἐκ τοῦ ποιῆσαι διδάξῃ. Διὸ λέγει· *Μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πραῖός εἰμι, καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ.* Σὺ οὖν ὁ ἐν εὐλαβείᾳ ἀσκούμενος, ὅπταν κληθῆς ὑπὸ τινος ἀμαρτωλοῦ, μὴ παραιτήσῃ· καὶ ὀνειδίξῃ ὑπὸ τινος λέγοντος, Διὰ τί μετὰ ἀμαρτωλῶν ἐσθίεις καὶ πίνεις; ἀνταποκρίθητι λέγων· *Οὐ χρεῖων ἔχουσιν οἱ υἱαίνοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες.* Δίκαιος γὰρ εἰμι, οὐχ ἵνα δικαίους σώσω, ἀλλὰ ἀμαρτωλοὺς ἐπιστρέψω. Καλεῖται εἰς ἄριστον ὁ Κύριος, καὶ οὐ παραιτεῖται, ὁ ἐκ πέντε ἀρτίων πέντε χιλιάδας εἰς κόρον διαθρέψας ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὁ τὴν ἀπόρευτον καταξηράνας θάλασσαν, καὶ καθάπερ διὰ χλοηφόρου πεδίου τῆς θαλάσσης τὸν Ἰσραὴλ διαγαγὼν, ὁ οὐρανόνθεν αὐτοῖς τὸ μάννα ἐπομβρίζας, καὶ ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκ τῆς λαμπρότητος τοῦ μάννα χιόνας. Καλεῖται εἰς ἄριστον ὁ Κύριος, καὶ οὐ παραιτεῖται, ἐν τοῖς ἀρίστοις τὰ ἀριστα τῶν μαθημάτων τοὺς καλοῦντας αὐτὸν ἐκδιδάσκων· ἀπέρχεται γὰρ εἰς ἄριστον, οὐχ ἵνα τῶν Φαρισαίου βρωμάτων ἐμφορηθῇ, ἀλλ' ἵνα ὁ Φαρισαῖος τῶν τοῦ Κυρίου διδαγμάτων ἐμπλησθῇ. Καλεῖται εἰς ἄριστον, καὶ ἔρχεται εἰς οἶκον τοῦ Φαρισαίου, καλύπτων τὴν θεότητα ἀνθρωπότητι, ἵνα μὴ ἀφνω θεασάμενος τὴν ἐξαστράπτουσαν ἀγλήν τῆς θεότητος, φύγῃ ἐκ τοῦ οἴκου ὁ καλέσας τὸν Δεσπότην. Εἰσέρχεται εἰς τὸν τοῦ Φαρισαίου οἶκον, ὁ οὐράνιος βασιλεὺς πρὸς τὸν αἰχμάλωτον, καὶ καλύπτει τὸ βσιλικὸν ἀξίωμα τῷ δερματίνῳ καταφράκτῳ τῆς σαρκὸς, ἵνα μὴ θεωρήσας τὸν οὐράνιον βασιλέα τρομάξῃ ὁ αἰχμάλωτος, καὶ εἰς γῆν καταδύσῃ. Εἰσέρχεται εἰς τὸν τοῦ Φαρισαίου οἶκον ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης, τὰς χρυσαυγαζούσας τῶν ἀκτίνων λαμπηδόνας καλύπτων τῇ νεφέλῃ τοῦ σώματος, ἵνα μὴ θεωρήσας ὁ ἀνθρώπος, ἀπολέσῃ τὴν ὕρασιν. Εἰσέρχεται εἰς τὸν οἶκον τοῦ Φαρισαίου ὁ οὐράνιος ποιμὴν· ἔσας ἐπὶ τῶν ὀρέων τὰ ἐνενήκοντα ἐννέα πρόβατα, ἔρχεται ἐπὶ τὸ ἀπολωλὸς· εἰσέρχεται εἰς τὴν μάνδραν αὐτοῦ καλύπτων τὸν ποιμένα ἐν τῷ ἀρνείῳ τοῦ σώματος. Οὐ βακτηρίαν ἐπιφέρει, οὐ ράβδον ἀπειλοῦσαν τὴν προτέραν πλάνην, ἵνα μὴ δειλιάσαν καὶ πτοηθὲν τὸ πρόβατον πάλιν ἀποδράσῃ τοῦ ἰδίου ποιμνίου· ἀλλ' εἰσέρχεται εἰς τὸν οἶκον τοῦ Φαρισαίου, οὐχ ὡς Θεός, οὐχ ὡς βασιλεὺς, οὐχ ὡς ἥλιος δικαιοσύνης, ἀλλ' ὡς ἀνθρώπος πρὸς ἀνθρώπον, ὡς ἀρνίον πρὸς ἀρνίον. Συνδισαίεται αὐτῷ, συννέμεται, συγκαθέζεται, εἰσέρχεται, συναναπίπτει τῷ ἥδη πεπτωκότι ὑπὲρ τὴν ἀμαρτίαν, ἵνα ἐν τῷ συναναπεσεῖν αὐτῷ τὸν ἥδη πεπτωκότα συνανεγείρῃ. Καὶ εἰσελθὼν οἶκ ἑθαπίσθη κατὰ τὸ ἔθος τῶν Φαρισαίων. Τοῦτο δὲ ἐποίησε κατὰ δύο τρόπους, ἵνα δώσῃ ἀφορμὴν τῷ προβάτῳ λαλεῖν πρὸς τὸν ποιμένα· ἔτι δὲ καὶ δόγμα Ἰουδαϊκὸν καταλύσῃ, καὶ βεβαιώσῃ πνευματικόν. Εἶδε γὰρ, φησὶν, ὁ Φαρισαῖος, καὶ ἐθαύμασεν, ὅτι οὐ πρῶτον ἑθαπίσθη, οὐχ ἐπαινῶν τὸν διδάσκαλον, ἀλλὰ ἀπορῶν τὸ γινόμενον, οὐχ ἐπαινῶν, ἀλλὰ κρίνων. Καὶ ἦν ἰδεῖν, ἀγαπητοί, τὸν ζωοπλάστην ὑπὸ τοῦ πλάσματος κρινόμενον, καὶ τὸν κεραμέα ὑπὸ τοῦ πηλοῦ διορθούμενον. Τοῦτο ἔπασχεν ὁ Φαρισαῖος μὴ θεωρῶν τοῖς κρυπτοῖς ὀφθαλμοῖς τῆς καρδίας τὸν ἐνδοθεν τῶν ἀγγέλων ταξίαρχον. Εἰ ἐθεάσατο τοῦτον, προσέπεσεν ἂν ταῖς γό-

νασι, καὶ τοῖς δάκρυσιν ἔπλυνεν αὐτοῦ τοὺς πόδας, καὶ ἔλεγεν, *Ἰλάσθητί μοι τῷ ἀμαρτωλῷ.* Ἐλεγε γὰρ ἂν· Σὺ ἐξ οὐκ ὄντων εἰς τὸ εἶναι τὰ πάντα παραγαγὼν· τῷ σῷ λόγῳ οἱ οὐρανοὶ ἑστερεώθησαν, καὶ τῷ πνεύματι τῷ σῷ αἰδυνάμεις αὐτῶν συνέστησαν. Σὺ συνάγεις ὡς εἰς ἀσκὸν ὕδατα θαλάσσης, τιθεὶς ἐν θησαυροῖς ἀβύσσους· ἀπὸ σοῦ φοβεῖται πᾶσα ἡ οἰκουμένη. Ἄλλ' οὐδὲν τούτων [112] οὔτε ἐννοήσας, οὔτε εἰρηκῶς ἔκρινε τὸν Δεσπότην· ὁ δὲ Κύριος πρόφασιν δεδοκῶς, ὥσπερ ἐκείνη τῇ Σαμαρείτιδι, ἐκ τοῦ αἰτῆσαι παρ' αὐτῆς ὕδωρ, ἔδωκε καιρὸν τοῦ αἰτῆσαι παρ' αὐτοῦ τὸ οὐράνιον ὕδωρ. Ἀρχεται οὖν ὁ Κύριος ἡρέμα ἐπιστρέφειν τὸ πρόβατον, καὶ ἀπὸ τῆς πλάνης ἐπὶ τὴν ἀλήθειαν αὐτὸν χειραγωγεῖν. Ἄρτι γὰρ ὑμεῖς, οἱ Φαρισαῖοι, πλύνετε τὸ ἔξω τοῦ ποτηρίου καὶ τοῦ πίνακος· τὸ δὲ ἔσωθεν γέμει ἀρπαγῆς καὶ δόλου· τούτῃ ἐστιν, Ἵμεῖς νῦν τὸ μὲν σῶμα καλλωπίζετε, τὰς δὲ ψυχὰς κακίζετε. Πῶς δὲ καὶ τέρψῃ, χρυσοῦν ἂν ἢ τὸ ποτήριον, ὅταν ἐνδον ἔχη θανατηφόρον ποτόν; Οὐχὶ τοιαῦται αἱ πόρνοι, τὰς ἔψεις αὐτῶν τοῖς χρώμασι ἀνθίζουσαι, τὰς ψυχὰς ἀφανίζουσιν; ἢ γὰρ οὐχὶ τὰς ἔψεις αὐτῶν φοινικὶ ἐρυθραίνουσαι, εἰδωλογ τῆς μελλούσης αὐτάς ὑποδέχεσθαι φλογὸς οἰκείας δακτύλοις ἐργάζονται; δέον αὐτάς τῷ αἵματι τοῦ Ἰησοῦ τὰς καρδίας βαντίζειν, μᾶλλον δὲ ροδίζειν, καὶ τῷ πνεύματι τὰς καρδίας αὐτῶν λευκαίνειν· ἵνα τὸ ἄνθος τῆς ψυχῆς ἀστράπτῃ καθάπερ ρόδον ἐν κρίνῳ μεμιγμένον ὑπάρχη. Νῦν δὲ τὰς ἔψεις αὐτῶν ἐκφλογίζουσιν, ἵνα τὰς τῶν νέων καρδίας πρὸς μανίαν ἐκκαύσωσιν. *Νῦν ὑμεῖς, οἱ Φαρισαῖοι, τὸ ἔσωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τοῦ πίνακος πλύνετε, τὸ δὲ ἔσωθεν ὑμῶν γέμει ἀρπαγῆς καὶ πορνείας·* ὡσανεὶ ἔλεγε, Διὰ τί τὸ μὲν σῶμα ὕδατι λούετε, τὰ δὲ πταίσματα ἐν τῷ πνεύματι οὐ λούετε; Τολμῶ γὰρ εἰπεῖν, ἀγαπητοί, οὐδὲν ὠφεληθήσεται ἀνθρώπος, καὶ τὸ σῶμα πλύνῃ, ἐὰν μὴ πνεῦμα ἔχη συνεργόν, καὶ σύνδρομον τὴν ἐλεημοσύνην. Ὅσπερ γὰρ ποτήριον καὶ ἔξωθεν πλυθὲν καὶ ἔσωθεν, μὴ ἔχον δὲ ποτόν, οὐχ ἂν ἰάσῃται τοῦ διψῶντος τὴν ἐπιθυμίαν, ὁμοίως δὲ καὶ πινάκιον· οὕτω καὶ ἀνθρώπος, καὶ ἔσωθεν ἢ πεπλυμένος καὶ ἔξωθεν, οὐ τέρψει τὸν Κύριον, ἐὰν μὴ θρέψῃ τὸν σύνδουλόν. Διὸ ἐπιφέρει ὁ Κύριος, καὶ λέγει· *Πλὴν τὰ ἐνόντα, δότε ἐλεημοσύνην· καὶ ἰδοὺ πάντα καθαρὰ ἔσται ὑμῖν. Πλὴν τὰ ἐνόντα,* λέγει· οὐ γὰρ τῇ τῶν πολυχρύσων προσκομιδῇ τέρπεται, ὅσον τῇ τῶν ἀδόλων ἀνυποκρίτῳ προσφορᾷ. Μὴ ζητήσης ^a σὺ ὁ πέντης, ὅτι οὐκ ἔχεις χρυσοῦν, καὶ ἀργύρου τοσάσδε ὀκτάδας· ρίψον εἰς τὸ γαζοφυλάκιον ὃ ἔχεις· καὶ δύο λεπτά δίκαιοί. Μνήσθητι τὸ τῆς χήρας ἐκεῖνης, ὅτι ἐδικαιώθη ὑπὲρ τοὺς πολυχρύσους. Ὁ γὰρ Θεὸς χρήματα οὐκ οἶδε σταθμίζειν, ἀλλὰ συνειδήσιν δοκιμάζει. Ἡ ἐλεημοσύνη σπύλους ψυχῶν ἀποσμήχει, καὶ μισθοὺς ἀγαθῶν θησαυρίζει· ἡ ἐλεημοσύνη ψυχῆς ζωτικὴ χορηγία, ἡ ἐλεημοσύνη τὰς ψυχὰς ἐκλευκαίνει, ἡ ἐλεημοσύνη ψυχῆς παρρησία, καλὴ στρατηγία. *Ρίψατε χρυσοῦν, καὶ λάβετε Κύριον· δότε ἀργύριον, καὶ λάβετε τὸ ἅγιον· σκορπίσατε χαλκόν, καὶ συνεξελεύσεται αὐτῷ ὁ ἴδς τῆς ἀμαρτίας· δροσίσατε τὴν κάμινον, καὶ δότε ἱμάτια, ἵνα λάβῃτε ἰάματα, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων.* Ἀμήν.

^a Ἐρηνήσης coniecit Savil. et expressit interpres.

[113] Εἰς τὸν Λάζαρον καὶ εἰς τὸν πλούσιον, ὁμιλία 5^α.

α'. Μέγιστόν ἐστι διδασκαλεῖον τὸ τῆς Ἐκκλησίας στάδιον, πλουσίων παιδευτήριον, πενήτων καταφύγιον. Φέρε τοίνυν, ἀγαπητοί, ἐπειδὴ περ ἐν τῷ σκάμματι ^a τῆς διδασκαλίας ἐστήκαμεν, τοῖς τοῦ προλαβόντος διδάγμασι ἐξακολουθήσαντες, τὰ ἀρτίως εἰρημένα ἐν χερσὶ λαβόντες, πᾶσιν ὑμῖν τὰς παρ' ἡμῶν ὀφειλομένας ψεκάζας

^a Aiii ἐν τῷ σταδίῳ, et paulo post ἀκολουθοῦντες.

τοῦ λόγου δροσίσωμεν. Ἦν δὲ ἡμῖν τὸ ἀνάγνωσμα διηγούμενον πλουσίου καὶ πένητος πολιτείας· πλουσίου μὲν τὴν βίον τῇ τρυφῇ βεβαπτισμένον, πένητος δὲ τὸν βίον τῇ πτωχείᾳ κατεστιγμένον ^b. *Ἀνθρώπος τις ἦν πλούσιος, καὶ ἐνεδιδύσκετο πορφύραν καὶ βύσσον, εὐφραίνό-*

^b Sic omnes praeter Morel., qui habet πτωχεῖαν κατεστιγμένον.

μενος καθ' ἡμέραν λαμπρῶς. Πτωχὸς δέ τις ἦν Λάζαρος ὄνοματι, ὃς ἐπέβλητο πρὸς τὸν πυλῶνα τοῦ πλουσίου ἠλωμένος, καὶ ἐπιθυμῶν ἀπὸ τῶν πιπτόντων ψυχίων τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου μεταλαβῆναι καὶ οὐδείς ἐδίδου αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες ἐρχόμενοι ἔλειχον τὰ ἔλκη αὐτοῦ. Ἀναγκαῖον τοίνυν διηγῆσασθαι, ἀγαπητοί, τὰ κατὰ μέρος, ἵν' ὡσπερ οἱ πλωτῆρες ἐκ τῆς τῶν προπλεόντων πείρας φύγωμεν καὶ ἡμεῖς τὰς ὑφάλους τῶν ναυαγίων πέτρας. Ἴν' οἱ μὲν πλούσιοι ἐκ τῆς τοῦ προλαβόντος πλουσίου τιμωρίας ἑαυτοὺς σωφρονίσωσιν, οἱ δὲ πένητες τὰς ἑαυτῶν ἐλπίδας ἐν Λαζάρῳ ὀρῶντες προλαμπούσας προθύμως τὸν δρόμον τῆς θλίψεως διεκδράμωσιν. Ἄνθρωπός τις ἦν πλούσιος. Ἄνθρωπός τις. Οὐ τετίμηται τῇ τοῦ ὀνόματος προσηγορίᾳ, ὡσπερ ὁ δίκαιος Ἰώβ. Ἄνθρωπός τις ἦν ἐν χώρα τῇ Αὐσίτιδι, ᾧ ὄνομα Ἰώβ. Τούτου δὲ παρασειωπῆται τὸ ὄνομα· ὁ γὰρ ἀκαρπὸς ἐστέρηται καὶ τοῦ ὀνόματος (δικαίων γὰρ καὶ τὰ ὀνόματα ἐν βίβλῳ ζωῆς, ἀμαρτωλῶν δὲ ἐξαλειφθήσεται), μόνον ἔχων τὸ κοινὸν τῆς φύσεως ὄνομα τὸ ἀνθρώπος· τοῦτο γὰρ πάντων κοινὸν τὸ ὄνομα. Ἄλλὰ κοινὸν μὲν εἶχε τὸ ὄνομα, ἰδιάζουσάν δὲ τῆς κακίας τὴν ὠμότητα. Ἄνθρωπός τις ἦν πλούσιος. Συγγενῆς μὲν τοῦ πένητος Λαζάρου κατὰ τὴν τοῦ σώματος φύσιν, ξένος δὲ τῆς ἐν Χριστῷ κληρονομίας διὰ τὴν τῆς προαιρέσεως μοχθηρίαν. Ἄνθρωπός τις ἦν. Ἀνθρώπος μὲν ἦν τῷ σχήματι, τῷ δὲ φρονήματι θηρίον μονοφάγον. Ἄνθρωπός τις ἦν πλούσιος. Πλούσιος ἐν κτήμασι, πλούσιος ἐν ἐγκλήμασι, πλούσιος ἐν χαλκῷ, πλούσιος ἐν ἰσχυρῶν ἀμαρτίας· ἀργύρῳ περιλαμπόμενος, ἀλλ' ἀμαρτίαις συσκοτιζόμενος· πλούσιος ἐν χρυσῷ, ἀλλὰ πτωχὸς ἐν Χριστῷ· ἐσθῆτα ἔχων πολλήν, ἀλλὰ γυμνήν ἔχων τὴν ψυχὴν· πολυτελή ἐσθῆτα φυλάσσειν, καὶ σῆτας ἐκτρέφειν πολλούς. Ἄνθρωπός τις ἦν πλούσιος. Πλούτω κομιῶν, ἄνοσος δικαιοσύνης οὐκ ἔχων· δένδρον φθινοπωρινόν, ἀκαρπὸν, δις ἀποθιγνόν. Ἄνθρωπός τις ἦν πλούσιος, καὶ ἐνεδιδύσκετο πορφύραν καὶ βύσσον. Πορφύραν μὲν εἶχε τὸ ἐνδυμα, τῆς βασιλείας δὲ τοῦ Θεοῦ ἀπέβριπτο, πορφύραν εἶχεν, οὐ τῷ αἵματι τοῦ Χριστοῦ ἐβρῶντισμένην, ἀλλ' ἐξ αἵματος κοιλίου θαλάσσης^β βεθαμμένην· οὐ βασιλείαν οὐρανῶν μνηστευομένην αὐτῷ, ἀλλὰ φοβερὰν φλόγα γέεννης αὐτῷ προλάμπουσαν. Ἄνθρωπός τις ἦν πλούσιος, καὶ ἐνεδιδύσκετο βύσσον καὶ πορφύραν, εὐφραίνόμενος καθ' ἡμέραν λαμπρῶς. Εὐφραίνόμενος, οὐχ ὡς οἱ δίκαιοι ἐν Κυρίῳ (δικαίων γὰρ εὐφρασύνη μνήμη Θεοῦ, ὡς μαρτυρεῖ μοι Δαυὶδ λέγων· Ἐμνήσθη τοῦ Θεοῦ, καὶ ἠυφράνθη), ἀλλ' ἦν εὐφραίνόμενος ἐν μέθαις, ἐν ἀσωτίαις, ἐν κραιπάλαις, ἐν ἀταξίαις, οὐδὲν ἀπεικίως χοίροις ἐν βορρῶν κυλινδουμένοις. Πτωχὸς [114] δέ τις ἦν Λάζαρος. Εἶπε τοῦ πένητος τὸ ὄνομα, τιμῶν τὸν πτωχὸν διὰ τῆς τοῦ ὀνόματος προσηγορίας. Πτωχὸς δέ τις ἦν Λάζαρος, ὃς ἐπέβλητο πρὸς τὸν πυλῶνα αὐτοῦ, τῇ τριχομίᾳ τῆς πτωχείας σφιδρῶς κλονούμενος, ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ εἰς τὸν εὐδίων κόλπον τοῦ Ἀβραάμ ὑπ' ἀγγέλων δορυφορούμενος. Πτωχὸς δέ τις ἦν Λάζαρος, ὃς πρὸς τὸν πυλῶνα τοῦ πλουσίου ἐπέβλητο ἠλωμένος. Ὡς πόσις κακοῖς ὁ πτωχὸς συνέχετο ὑπὸ τῆς βαρυτάτης πενίας, ὡσπερ ὑπὸ χαλάζης βιαίας ἐκολαφίζετο· ὑπὸ τῶν ἀναξουσῶν φλυκταινῶν, ὡσπερ ὑπὸ ἀνθράκων σπινθηροβόλων διτησθίετο· πανταχόθεν χεῖμαβροὶ αὐτῷ θλίψεις προσηρράττοντο, τὸ σῶμα διαλύοντες, τὴν καρδίαν συνθροῦπτοντες· οὐδεμίᾳ αὐτῷ ἀνεσίς γαλήνης ἠύρισκετο. Ἐξωθεν μάχαι ἐσώθεν φόβου. Ἐξωθεν γὰρ τὸ σῶμα ὑπὸ τῶν φλυκταινῶν ἐδαμάζετο, καὶ ἐσώθεν ἡ καρδία ὑπὸ τῶν ἀπαραιτήτων φροντῖδων διτησθίετο. Οὐ χώρα αὐτῷ σιτοφόρος σπέρμα ἄρτου προσέφερεν, οὐκ ἀμπελὸς αὐτῷ βότρυον γλυκῦδρωγον προσεκόμιζεν, οὐ δένδρον ὑπὸ φράξ ἡδιστον καρπὸν αὐτῷ ἐγεώργει, οὐδ' ἄλλο τι τῶν γερῶν πρὸς τὴν τῆς πενίας παραμυθίαν ἦν. Πῶς γὰρ, ᾧ οὐδὲ σπιθαμὴ γῆς ἀροσίμου τόπος ὑπῆρχεν, οὔτε πηγυαῖον ἕδαφος εἰς κατοίκησιν, ἀλλ' ἀθίριος ἐπέβλητο ἐπὶ τῆς κοπρίας; Κόπρος αὐτῷ καὶ ἐν νυκτὶ καὶ ἐν ἡμέρᾳ περιβάλλαιον ἦν, θάλλουσα μὲν ἐν τῷ χειμῶνι ἐκ μέρους, ἐν δὲ τῷ θέρει δεινῶς κατακαίοντα. Κατεστιγμένον εἶχε τὸ σῶμα τοῖς τραύμασιν, ἀδρανὲς πρὸς γεωργίαν, ἀχρηστον πρὸς ὁδοιπορίαν καὶ ἐμπορίαν, καὶ πρὸς τὰς ἄλλας

^β Alii ἀλλὰ μέτριος. ^β Sic magna est lectionum varietas. Savil. et duo habent κόλπου θαλαττίου, unus κόλπου θαλασσίας, alius κοιλίης θαλασσίας, Morel. κοιλίου θαλάσσης.

τῶν χρεῖων ἀφειρμάς ἀνεπιτήδειον. Πανταχόθεν αὐτῷ ἀπορία, πανταχόθεν στενωπὸς· στεναγμαὶ αὐτῷ πρὸ δακρύων ἐπὶ τῇ καρδίᾳ τριβόλων δίκην ἐφύοντο· ὄχετο δακρύων ἐπὶ παρειῶν αὐτῷ ἐφέροντο. τῇ συνεχεῖ τῶν δακρύων ῥύμη ἀλλακίζομεναι· θάνατον ἐν τοῖς ὑπνοῖς ἐμελέτα, θάνατον μετὰ τὸν ὑπνον περιεβλέπετο, καὶ οὐδεμίαν εὕρισκεν. Πόνων γὰρ καὶ φροντῖδων μακρῶν ὡς λυτρίον ἐπεζήτει τὸν θάνατον, οὐδὲν ἀπεικίως τῷ πολυάθλῳ Ἰώβ. Καὶ γὰρ ἐκεῖνος ἀπωλέσας τὰ χρήματα, τὰ βουκόλια, τὰ κτήματα, τελευταῖον γυμνὸς τὸ σῶμα τοῖς σκώληξι συνειλημμένος, ἐπὶ τῆς κοπρίας ἐπέβλητο, καὶ θάνατον ἐπεθύμει. Τί γὰρ ἔλεγε; Ἴνα τί δέδοται τοῖς ἐν πικρῷ φῶς, ζωὴ δὲ ταῖς ἐν ὀδύναις ψυχαῖς; Οἱ ἡμίρονται τοῦ θανάτου, καὶ οὐ τυγχάνουσιν, ἀνορύττοντες αὐτὸν ὡσπερ θησαυρὸν· περιχαρεῖς δὲ ἐγένοντο, ἐὰν κατατύχωσι· θάνατος γὰρ ἀνδρὶ ἀνάπαυσις. Ἀλλὰ καὶ ἐπεθύμει, φησὶν, ἀπὸ τῶν ψυχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου χορτασθῆναι, καὶ οὐδείς ἐδίδου αὐτῷ. Ὡς βίου ἀλλοκότου! ὁ μὲν πλούσιος ἐν τῷ πολυφόρῳ^ε βεύματι τῆς τρυφῆς καταρδευόμενος ἐμέθυσεν, ὁ δὲ πένης μηδεμίαν ἔχων εὐπορίας ἰκμάδα, τῷ καύσῳ τῆς πενίας ἐμαραίνετο. Διὰ τί γὰρ αὐτοῖς εὐκρατος ὁ πλοῦς τοῦ βίου ἐν τῇ πρὸς ἀλλήλους κοινωνίᾳ οὐ γεγένηται; Διὰ τί; Ἴνα ὁ μὲν πένης λαμπροὺς τοὺς στεφάνους τῆς ὑπαιμονῆς ὑποδέξεται, ὁ δὲ πλούσιος τῆς ἀποτεθριωμένης ψυχῆς τοὺς διψακὰς τοῖς οἰκείοις ὁδοῦσι μασήσεται. Ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες, φησὶν, ἐρχόμενοι ἀπέλειχον τὰ ἔλκη αὐτοῦ. Εὐγενέστεροι οἱ κύνες τοῦ πλουσίου, ἀγαθώτεροι τῆς ἐκείνου ἀπανθρωπίας. Ἐκείνου μηδέποτε ψεκᾶδα ἐλαίου^δ δροσίαντος τῷ πένητι, οἱ κύνες τὴν ἀκμὴν τῶν ὀδόντων τῇ φιλιανθρωπίᾳ πραΰναντες, ἀπαλῆ τῇ γλώσσῃ αὐτὸν ἐθεράπευσον, ὡς ἂν παῖσαν ῥυπαρίαν καὶ πάντα ἰχῶρα τῶν τραυμάτων αὐτοῦ ἀποσμήχοντες· καὶ τὰ ἄγρια ἔλκη τῇ λειότητι τῆς γλώττης τιθασειύοντες, τοὺς πόνους τῶν τραυμάτων αὐτοῦ ὑπέκλεπτον ἡρέμα. Ὁ δὲ γε πλούσιος οὐδὲ δῆμα ἱλαρὸν ἐχαρίσατο τῷ πένητι πύποτε, οὐδὲ λόγον κἂν ἀκαρπὸν, οὐ ῥάκος αὐτῷ ἐπέβριψεν, οὐ σίτων λείψανον, οὐκ ἕδωλὸν ἕνα ὑπὸ ἰοῦ δεδαπανημένον, οὐκ ἄρτον, οὐ κλάσμα ἄρτου ὑπ' εὐρώτος διεφθαρημένον, ἀλλὰ πάντα ἐν τῇ αὐτοῦ γαστρὶ, ὡσπερ ἐν πικροχείῳ, διὰ τῆς τοῦ φάρυγγος χώνης ἐνέβριπτεν.

β'. [115] Ἄλλὰ τί; Οἷα ἐκάστου τὰ ὀφύνια, τοιαῦται καὶ αἰὲν ἀποδοίσεις. Συνέβη δὲ, φησὶν, ἀποθανεῖν τὸν πένητα, καὶ ἀπενεχθῆναι ὑπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Ἀβραάμ. Μόλις ποτὲ ὁ πένης ἀπὸ τῆς ζαλωδούς πενίας ῥυσθεῖς, εἰς τὸν εὐδίων λιμένα τοῦ Ἀβραάμ ἀπέπλευσεν. Ἐγένετο γὰρ, φησὶν, ἀποθανεῖν τὸν Λάζαρον, καὶ ἀπενεχθῆναι ὑπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Ἀβραάμ. Ὅρᾳς, πῶς ἡ πενία μετὰ τὴν ἐντεῦθεν ἐξοδὸν δορυφόρους ἀγγέλους ἔχει; Συνέβη δὲ καὶ τὸν πλούσιον ἀποθανεῖν καὶ ταφῆναι. Εὐθύς ἐπὶ τοῦ πλουσίου τέτακται ἡ ταφή, κατὰ τὸ ὑπὸ τοῦ Δαυὶδ λεγόμενον· Καὶ οἱ τάφοι αὐτῶν οἰκίαι αὐτῶν εἰς τὸν αἰῶνα. Διὰ τοῦτο λέγεται σοι· Πτωχὲ, μὴ φοβοῦ, ὅταν πλουτήσῃ ἄνθρωπος, ὅτι οὐκ ἐν τῷ ἀποθνήσκῃ αὐτὸν λήψεται τὰ πάντα, οὐδὲ συγκαταθήσεται ἑαυτῷ ἢ δόξα αὐτοῦ. Ἐνταῦθα γὰρ πάντα καταλιμπάνει, τοὺς δούλους, τοὺς ὑπασπιστάς, τοὺς ὑπηρέτας, τοὺς παρασίτους, τοὺς κόλακας, τὰ ὄχημα, τοὺς χρυσηχαλίλους ἵππους, τὰ βαλανεῖα, τὰ χωρία, τοὺς χρυσοφόρους οἴκους, τὰ ἐψηφωμένα ἕδαφος, τὴν βασιλείαν, τὴν ἐξουσίαν, τὴν δεσποτεῖαν, πάντα ἐνταῦθα καταλιμπάνει, καὶ γυμνὸς ἀπέρχεται. Καὶ ὑπάρχων ἐν τῷ ᾄδῃ, Ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμούς. Ἐνθυμήθητι, εἰς ὅσον βάθος ὑπῆρχεν ὁ πλούσιος, εἰς δὲ ὅσον ὕψος ὁ πένης. Καὶ ἐπάρας, φησὶ, τοὺς ὀφθαλμούς σου τοῦ ὁ πλούσιος, εἶδε τὸν Ἀβραάμ, καὶ Λάζαρον ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ. Διὰ τί γὰρ μὴ ὁ Λάζαρος εἶδε τὸν πλούσιον; Ἐπειδὴ ὁ ἐν τῷ φωτὶ τυγχάνων τὸν ἐν τῷ σκότει δυνά οὐ βλέπει, ἀλλ' ὁ ἐν τῷ σκότει τὸν ἐν τῷ φωτὶ δυνά ὀρᾷ. Καὶ εἶπε· Πάτερ Ἀβραάμ, ἐλέησον με. Ἄρτι λέγεις, Ἐλέησον, ὅτε καιρὸς ἐλέους οὐκ ἔστιν. Οὐκ ἤκουσας τοῦ λέγοντος, Ἀνίλωσ ἡ κρίσις τῷ μὴ ποιήσαντι ἔλεος; Νῦν μετανοεῖς, ὅτι οὐκ ἔστιν ἐξομολόγησις. Οὐκ ἤκουσας τοῦ

^ε Πολυφόρῳ Savil. et alii; πολυφόρῳ Morel. Mox Savil καταρδευόμενος, mss. καταρδευόμενος, Morel καταρδούμενος. ^δ Ἐλαίου mss., ἐλέου Savil.

sequentes, iis que paulo ante dicta sunt in manus sumptis, vobis omnibus debitas a nobis orationis stillas, quasi roris guttas aspergamus. Porro divitis nobis et pauperis conversationem lectio narrabat: divitis quidem vitam deliciis immersam; pauperis autem vitam paupertate maceratam. *Homo quidam erat dives, et induebatur bysso et purpura, qui epulabatur quotidie splendide (Luc. 16. 19). Erat autem quidam mendicus nomine Lazarus, qui jacebat ad januam divitis, ulceribus plenus, et cupiens particeps fieri micarum, quæ cadebant de mensa divitis: et nemo illi dabat; sed et canes veniebant, et lingeabant ulcera ejus (Ibid. v. 20).* Operæ pretium est itaque, dilectissimi, sigillatim hæc exponere, ut quemadmodum illi, qui navigant, ex eorum qui navigatione ante perfuncti sunt, malis edocti, nos quoque naufraga sub mari latentia saxa vitemus: ut divites quidem ex præcedentis divitis supplicio seipsos corrigant; pauperes vero, dum præfulgentes in Lazaro spes suas intuentur, alacriter cursum afflictionis decurrant. *Homo quidam erat dives.* Non dignatus est eum nominis sui appellatione decorare, quemadmodum Job justum: *Homo quidam erat in regione Ausitide, cui nomen Job (Job 1. 1).* Sed hujus nomen silentio est suppressum. Qui enim est infructuosus, etiam nomine privatur. Nam justorum etiam nomina sunt in libro vite, peccatorum vero nomina delebuntur. Tantum habet nature commune nomen, homo: hoc enim omnium est commune nomen: propriam autem nequitie suæ crudelitatem. *Homo quidam erat dives.* Cognatus quidem pauperis Lazari, si naturam corporis spectes; peregrinus autem et alienus ab hereditate Christi propter voluntatis improbitatem. *Homo quidam erat.* Homo quidam corporis specie, animi vero sensu bellua, quæ sola pascatur. *Homo quidam erat dives.* Dives possessionibus, dives criminibus, dives ære multo, dives æruginè peccati: argento circumfulgens, sed obtenebratus peccatis: dives in auro, sed egenus in Christo: cui multa quidem vestis erat, sed animam nudam habebat: qui pretiosas vestes servabat, ac tineas multas alebat. *Homo quidam erat dives.* Divitiis luxurians, florem justitiæ non habens, arbor autumnalis, infructuosa, bis mortua. *Homo quidam erat dives, et induebatur purpura et bysso.* Purpura quidem illi vestimentum erat, sed a regno Dei rejectus erat: purpuram habebat, non sanguine Christi aspersam, sed marini conchylii sanguine tinctam, quæ non regnum illi cælorum spondebat, sed formidabilem gehennæ flammam suo splendore prænuntiabat. *Homo quidam erat dives, et induebatur bysso et purpura, qui epulabatur quotidie splendide.* Epulabatur et delectabatur, non ut justus in Domino: justorum quippe delectatio est Dei recordatio, cujus mihi rei testis est David dicens, *Memor sui Dei, et delectatus sum (Psal. 76. 4):* sed delectabatur et gaudebat in ebrietatibus, in luxuriosis commensationibus, in helluationibus, in tumultu, nihil dissimilis porcis, qui in luto volutantur. *Erat autem quidam mendicus Lazarus.* Nomen pauperis dixit, ac mendicum honore, nomine ipsius expresso, affecit. *Erat autem mendicus quidam Lazarus, qui jacebat ad januam ejus, mendicitatis procella vehementer jactatus:* at enim post non multum tempus ad tranquillum Abrahamæ sinum stipantibus ejus latus angelis est proventus. *Erat autem quidam mendicus Lazarus, qui ad januam divitis jacebat ulceribus plenus.* O quantis erat malis mendicus obsessus! a gravissima paupertate, tamquam a violenta grandine diverberabatur: ab ebullientibus pustulis, tamquam carbonibus scintillas emittentibus, corrodabatur: undique in eum torrentes afflictionum irruerant, quibus et corpus conficiebatur et cor exedebatur: nullam tranquillitatis quietem poterat obtinere. *Foris pugnae, intus timores (2. Cor. 7. 5).* Exterior siquidem corpus a pustulis vexabatur, et interior cor incurabilibus curis exedebatur. Non illi segetum ferax ager panis semen proferebat: non illi dulcibus turgidum acinis racemum vitis producebat: non dulcissimos illi fructus autumnales arbor suppeditabat: non aliud

quidpiam ex terræ frugibus ad egestatis solatium suppetebat. Quomodo habuisset, cum illi ne spithama quidem arabilis terræ locus esset, neque unius cubiti solum ad habitandum, verum in fimo sub dio jaceret? Fimus illi noctu atque interdiu amictus erat, a quo hiemis quidem tempore paululum fovebatur, æstate vero graviter urebatur. Corpus illi erat vulneribus variegatum et compunctum, ad agros colendos imbecillum, ad iter conficiendum inutile, ad alios vite usus et ad commoda ineptum. Undique illi difficultates, undique angustie: gemitus illi ante lacrymas tribulorum in modum in corde pullulabant: lacrymarum rivi per genas illi lerebantur, easque præ nimia assiduitate rivis quibusdam sulcabant: mortem in somnis meditabatur, mortem post somnum circumspiciebat, nec uspiam inveniebat. Laborum enim longarumque curarum remedium mortem exquirebat, nihil dissimilis Jobo multis ærumnis exercito. Nam et ille pecuniis amissis, armentis, prædiis, ad extremum corpore vermibus resperso in fimo jacebat, ac mortem optabat. Quid enim dicebat? *Ut quid data est eis, qui in amaritudine sunt, lux, et vita animabus, quæ sunt in doloribus? Qui desiderant mortem, et non contingit illis, effodienteseam quasi thesaurum; læti autem fient, si fuerint consequuti: mors enim viro requies. Sed et cupiebat, inquit, saturari de micis quæ cadebant de mensa divitis: et nemo illi dabat (Job 3. 20 - 23).* O vitæ rationem inauditam! dives quidem opibus circumfluens, deliciis sese ingurgitabat et helluabatur; pauper autem cui ne gutta quidem opum suppetebat, paupertatis astu torridus contabescebat. Quare vero non illis moderata cum prosperitate obligit vitæ cursus cum mutuo inter se commercio transactus? Ut nimirum illustrem patientiæ coronam pauper acciperet; dives autem efferatæ animæ suæ acerbas uvæ suis dentibus manderet. *Sed et canes venientes lingeabant ulcera ejus.* Generosiores divite canes, ejus inhumanitate meliores. Illo ne guttam quidem olei pauperi aspergente, canes dentium cuspidem humanitate mollientes, eum tenera lingua curabant: ut sordes omnes atque vulnerum ejus omnem saniem abstergentes, et acerba ejus ulcera levitate linguæ mitigantes, ejus vulnerum dolores subtraherent. At ille dives ne aspectu quidem placido pauperem unquam dignabatur, neque verbo quantumvis inutili: non illi vestem laceram projiciebat, non reliquias tincarum, non consumptum rubigine obolum unum, non panem, non exesum mucore panis frustum, sed omnia in ventrem suum tamquam in cauponam per gutturis infundibulum demittebat.

2. Quid vero tandem? Qualia cujusque obsonia, tales et retributiones. *Factum est autem ut moreretur pauper, et portaretur ab angelis in sinum Abrahamæ.* Vix aliquando tandem ab hac procellosa paupertate liberatus, in tranquillum Abrahamæ portum pauper invehctus est. *Factum est enim, inquit, ut moreretur Lazarus, et portaretur ab angelis in sinum Abrahamæ (Luc. 16. 22).* Vides ut post discessum ex hac vita, paupertas angelos habeat stipatores? *Accidit autem, ut et dives moreretur et sepeliretur.* Statim de divite sepulturam commemoravit; secundum id quod dictum est a Davide: *Et sepulcra eorum domus illorum in æternum.* Propterea dicitur tibi: *Mendice, Ne timueris, cum dives factus fuerit homo. Quoniam, cum interierit, non sumet omnia: neque descendet cum eo gloria ejus (Psal. 48. 12. 17. 18).* Hic enim omnia derelinquit, servos, satellites, ministros, parasitos, adulatores, curus, equos aureis frenis ornatos, balnea, prædia, domos aureis laquearibus splendidas, distincta lapillis ac tesserulis pavimenta, regnum, potentiam, dominatum, omnia hic derelinquit, et nudus abscedit. Et cum esset in inferno, *Elevans oculos suos (Luc. 16. 23).* Cogita in quanta profunditate versaretur dives, in quanta vero altitudine pauper. *Et elevans, inquit, oculos suos dives, vidit Abraham, et Lazarum in sinu ejus.* Cur non Lazarus divitem vidit? Quoniam is qui in luce versatur, eum qui in tenebris est, non videt:

at is qui in tenebris est, eum videt qui in luce versatur. Et dixit, *Pater Abraham, miserere mei* (Luc. 16. 24). Jam dicis, *Miserere mei*, quando misericordiae tempus non est. Non illum audisti qui dicit: *Judicium sine misericordia illi, qui non fecit misericordiam* (Juc. 2. 13)? Nunc poenitentiam agis, cum non est confessio. Non audisti Davidem dicentem: *In inferno autem quis confitebitur tibi? Miserere mei, et mitte Lazarum* (Psal. 6. 6). Nunc Lazarum nosti? jam agnoscis eum qui in limo iacebat, quem olim pari honore quo canes afficere recusabas? Tua, dum inter opes vitam degeres, viscera illi clausisti; jam ego quoque sinum refrigerii hoc supplicii claudo tempore. Non Deum audisti per omnes tibi prophetas proclamantem et dicentem: *Misericordiam et iudicium custodi, et appropinqua Deo tuo* (Osee 12. 6): *quia misericordiam volo super sacrificium* (Id. 6. 6); et, *Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur* (Matth. 5. 7); et rursus, *Fœneratur Deo, qui miseretur pauperis* (Prov. 19. 17). Ubi seminasti, ibi metere contende: ubi fœnerasti, ibi colligere contende. Tu vero semen eleemosynæ nequaquam ullo tempore jecisti, neque per misericordiam in pauperes Deo fœnerasti, sed tuo ventri omnes thesauros condidisti. Ubi thesaurum tuum habes, ibi et cor tuum

habeto. *Miserere mei, et mitte Lazarum ut intingat extremum digiti sui in aquam, et refrigeret linguam meam, quia graviter crucior in hac flamma.* In lingua plectitur, cujus ministerio cibus vescebatur: aquæ guttam quærebat, quia ne calicem quidem aquæ frigidæ in nomine discipuli sitientis umquam impertierat. Si tibi dum viveres consortem bonorum Lazarum ascivisses, nunc cum illo regni particeps esses: si super pauperem intellexisses, nunc a malo iudicio liberatus esses. *Beatus enim qui intelligit super egenum et pauperem: in die mala liberabit eum Dominus* (Psal. 40. 2). Ardentissimum illud chaos copiosa pecuniarum in pauperes distributione complana: asperge nunc misericordiam, et caminum extinxisti: orphanos ale, et irrequietos vermes necasti: siste lacrymas viduæ, et ex anima tua luctum peccatorum a' tersisti. Idcirco namque lecta sunt hæc tibi, ne si eisdem immisericordis divitis insistas vestigiis, in idem gehennæ supplicium prolabaris. Tu vero, pauper, ne mente concidas, neve animum despondeas, dum procella mendicitatis jactaris. Lazarum illum clarissimum respice: ibi sint oculi tui nocte dieque defixi: ut vitam tuam patientiæ clavo gubernans, ad eundem quietis portum proveharis, in Christo Jesu Domino nostro, cui gloria in sæcula sæculorum. Amen.

MONITUM

Licet omnium eruditorum consensu hic sermo Chrysostomo abjudicetur, tum ob styli diversitatem, tum ob quarundam vocum usum, quæ a Chrysostomo nusquam usurpantur; est tamen paulo melioris notæ, quam præcedentes. In illo affertur locus ex Oratione Manassis regis, quæ inter apocrypha semper locum habuit. Quæ nota, etsi non aliæ subessent, vel una satis esset, ut eam ex numero τῶν γνήσιων exigeremus. Hanc etiam homiliam ut et alias bene multas quidam nuperus scriptor Severiano Gabalorum episcopo

IN PUBLICANUM ET PHARISÆUM SERMO.

— **PIE** —

1. Qui e longinquo præta fuerint contemplati, variam illi quidem florum conspiciunt jucunditatem: tum vero pulchritudinem eorum cognoscunt, cum, ubi prope accesserint, flores propriis manibus contractarint. Talem, dilecte, esse velim cogites Ecclesiæ statum: quandoquidem tanquam immarcescibiles quidam flores volentibus sese offerunt inspiratarum divinitus Scripturarum lectiones. Cuilibet enim videre licet, in spiritualibus paradisis atque viridariis choreas ducentes prophetas, ordines ducentes apostolos, martyres legatione fungentes, angelos auxiliantes, doctores pro religione pugnantes, gratiam Spiritus redundantem, ratione præditos greges Dominico sanguine obsignatos, et quod iis, quæ commemorata sunt, majus est, bonorum culmen, spei nostræ firmamentum, caput deliciarum, gaudii consummationem: Evangelia nimirum Christi dico, in quibus vitæ nostræ perfectio est recondita. Age ergo Christum Dominum servos suos omni voluptate perfundentem spectemus: in quibus cernimus fugatos morbos, mare perterrefactum, sedatos ventos, mortem increpitam, spoliatum infernum, pulsos dæmones et in exilium actos, peccatores ad Dominum suum conversos. Ista siquidem Christus in divinis Evangeliiis dona spectanda proposuit, in quibus justos ostendit solis in modum fulgentes, corroborata membra languidorum, lectorum gerulos paralyticos currentes, ad evangelistarum dignitatem ascendentes publicanos, lepram excussam

quasi pulverem sola voluntate, febrem Domini voce in fugam actam, mortuos vitam nullo negotio recipientes, sepulcra quos detinebant, eos ad vitam relaxantia, humiliatam altitudinem Pharisei, exaltatam humilitatem publicani. Etenim tantis exsatiatos bonis facile fuerit micarum convivio excepisse. Ego vero sic existimo, vos bona cum venia de more rursus etiam nostram hanc orationem audituros, qui bonorum ante prædicatorum copia vestrorum animorum promptuarria complevistis. Quando igitur et vos, Deo benevolente, paupere mensa contenti estis, et ego vestræ caritatis studiis obsequutus doctriinæ, tradendæ jugo animæ cervices subjeci: age, proponatur vobis a me id quod paulo ante recitatum est; vobis enim omnibus opulentis ad hoc orationis convivium apparandum egenus mensæ structor adveni. *Duo homines, inquit, ascenderunt in templum, ut orarent, unus Phariseus, et alter publicanus* (Luc. 18. 10). Phariseus justitiæ jactabundus operarius, Phariseus qui nondum maturam segetem recte factorum demessuit, ille ditior arrogantia quam pecuniis, qui vano flatu virtutum fructum decussit, superbiæ possessor, naturæ totius accusator, inhumanus criminator, immisericors exprobrator, orationis publicani tempestas ac turbo. Neque mihi quisquam hæc contumeliæ causa jactata censeat, sed auditis ipsis Pharisei verbis, vera esse quæ sunt dicta cognoscat. *Deus, inquit, gratias ago tibi, quia non sum sicut cæteri hominum.* Tunc ergo tu